

FƏRZ ET Kİ,

ÖLDÜN!

SUNNA.AZ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

*İmam Əhməd bin Hənbəlin vaxtında yaşayan
Haris əl-Muhasibi bu kitabında ayə və hədislər
işığında oxucunun əlindən tutaraq ölümdən sonra
başına gələcəkləri addım-addım yaşatmağa
çalışmışdır.*

*Bu kitabı oxuduğunuz zaman Cənnətin
nemətlərini dadmış və Cəhənnəmin yandırılıb-
yaxan qaynarlığını ənsənizdə hiss etmiş
olacaqsınız.*

MÜQƏDDİMƏ

Uca Allah bizi imtahan və təcrübə üçün yaradıb. Cənnət və Cəhənnəmi bizim üçün hazırlayıb. İşin ciddiyyəti və önümüzdəki təhlükənin böyük olduğu haqqında bizə xəbərdarlıq etmişdir. Ağılı olan və düşünən insan son məkanının hara və aqibətinin necə olacağını öyrənənə qədər qəlbiqırıq olmalıdır. Çünki, Rəbbinə üsyan etdiyi anlar və Onun əmrlərinə qarşı çıxdığı vaxtlar olmuşdur. Yaşadığı ömrü boyu dəfələrlə Allahın qəzəb və razılığını qazanmışdır. Həyatının bu ikisindən hansı ilə nöqtələnəcəyini və son aqibətinin necə olacağını bilə bilməz. Buna görə də Allah qatındakı halının necə olacağını bilincəyə qədər qayğısı böyük, üzüntüsü uzun, sıxıntısı isə şiddətli olmalıdır.

Uğuru Allahdan istə! Günahlarının bağışlanmasını Ondan gözlə! Hər işdə Ondan yardım dilə! Rəbbinin əmr və qadağalarına qarşı çıxmış, üsyanınla Onun qəzəb və əzabına layiq olmuşkən necə sevinə bildiyinə, qorxu və ürpəntinin könlündən necə əksildiyinə heyrət edirəm. Bil ki, çarəsiz ölüm sıxıntıları, ağrıları, çırpınışları və sərxoşluğu ilə bir gün səni də haqlayacaqdır. Gec-tez reallaşacağı üçün bunu elə indidən olmuş kimi qəbul et!

BİRİNCİ HİSSƏ

ÖLÜMÜN SƏRXOŞLUĞU

Bir anlıq düşün ki, sən can üstündəsən. Ölümün sıxıntısı, acısı, sərxoşluğu, qəm və iztirabıyla boğuşmaqdasan. Artıq ölüm mələyi ayağından başlayaraq ruhunu çəkməyə başlayıb. Ölümlə çarpışmanın ağrısını ayağının ta ucundan hiss edirsən. Sonra bu, heç vaxt keçirmədiyən ağrılı hal ara vermədən davam edir. Ruhun aşağıdan yuxarıya doğru olmaqla bütün bədənindən çəkilir. Bütün vücudunda izaholunmaz ağrı hiss edirsən. Ölümün sıxıntısı bütün bədəninə yayılıb. Qəlbin ürpəti və üzüntü içindədir. Rəbbindən gələcək qəzəb və ya mərhəmət müjdəsinin həsrətindəsən. Vəzifəsi sənə canını almaq olan mələkdən bu iki xəbərdən birini eşitməkdən başqa bir ehtimalın olmadığını artıq dərk etmişən. (*Əhməd 4/287*)

Sən belə qəm, kədər, ölüm ağrısı və şiddətli üzüntü içərisində Rəbbindən iki müjdədən birini gözləyərkən birdən-birə Ölüm mələyinin çöhrəsi ilə üz-üzə gəlirsən. Bu çöhrə sənə üçün o zamanadək gördüyün ya ən gözəl, ya da ən çirkin bir mənzərə olacaq.

Bədənindən ruhunu çəkib çıxartmaq üçün Ölüm mələyi əlini sənə ağzına doğru uzadarkən ona baxırsan. Bu düşdüyün vəziyyət və Ölüm mələyini görməyindən doğan dəhşətdən nəfsin zillətə bürünmüşdür. Qəfildən hansı müjdə ilə qarşılaşacağının xiffəti sənə daha da sıxır. (*Əhməd 2/364*)

Birdən-birə onun səsinə eşidirsən. Sənə: "Allahın riza və mükafatı ilə sevin, ey Allahın dostu!" və ya "Onun

qəzəb və əzabıyla kədərlən, ey Allahın düşməni!" deyilir. Bax, elə həmin an ya qurtulduğun qənaətinə gələr və Allah ilə hüzur taparsan,

Həqiqətən də: "Rəbbimiz Allahdır!" – deyib sonra düz yol tutan kəslərə mələklər nazil olub deyirlər: "Qorxmayın və kədərlənməyin! Sizə vəd olunan Cənnətlə sevinin! (Fussliət surəsi 30-cu ayə)

Ya da məhv və həlak olduğuna əmin olub qəlbin ümitsizliklə dolar və Allahdan ümidin üzülər.

Allaha qarşı yalan uydurandan və ya özünə vəhy olunmadığı halda: "Mənə də vəhy olunmuşdur" – söyləyəndən və: "Mən də Allahın nazil etdiyinin bənzərini endirəcəyəm" – deyəndən daha zalım kim ola bilər? Zalımları ölüm girdabında olduqda, mələklərin də əllərini uzadıb: "Canlarınızı çıxarın! Allaha qarşı nahaq sözlər söylədiyinizə və Onun ayələrinə təkəbbür göstərdiyinizə görə bu gün siz cəzalandırılacaqsınız!" – dediklərini bircə görədin. (Ənam surəsi 93-cü ayə)

Dünyadakı müddətinin bitdiyi, izin-tozun silindiyi və səndən əvvəl keçib gedənlərin yurduna köçdüyün o anda könlünə son dərəcə kədər, hüzn, nəşə və ya sevinc hakim olar.

QƏBİR – Bərzax aləmi

QƏBİR VƏ SORĞUSU

Könlünün sevinc və şadyanalıqdan uçduğu və ya ibrətlə dolduğu o anda özünü təsəvvür et! Sənin üçün qazılan qəbri və onun dəhşətli mənzərəsini, oradakı iki mələyi və Rəbbinə olan imanla bağlı sorğu-sualı göz önünə gətir.

Qəbirdəki ilk suallar: “Rəbbin kimdir, Peyğəmbərin kimdir, Dinin nədir” olacaqdır. (*Sünən Əbu Davud 2/281*)

Rəbbindən gələn Kəlimeyi-şəhadət ilə dəstəkləndiyindən ya əzmlə və qərarlı, ya da tamamilə yardımsız, çaşqın və ürkək olarsan.

Allah iman gətirənləri dünya həyatında da, Axirətdə də möhkəm sözlə sabit saxlayar. Allah zalımları sapdırar. Allah istədiyini edər. (İbrahim surəsi 27-ci ayə)

O iki mələyin sorğu-sual etmək üçün səni çağırdıqları andakı səslərini düşün! O ensiz məzar çuxurunda oturuşunu təsəvvür et. Sən və yalnız iki mələk. O mələklərin görünüşünə və vücudlarına gözünü dikdiyin anı xəyal et. Əgər onları gözəl şəkildə görsən, qəlbin qurtuluşa çatdığına əmin olar. Yox əgər çirkin şəkildə görsən, məhv və həlak olduğunun qənaətinə gələrsən. Bir anlıq onların sorğularını və səslərini düşün. Sonra da əgər Allah lütf etmişsə Onun yardımını, tərک etmişsə dəhşət içində çaşqınlığını təsəvvür et.

QƏBRİN CƏNNƏT VƏ CƏHƏNNƏMƏ AÇILIŞI

Ya əminlik və qətiyyətlə, ya da çaşqın və şübhəli cavabını düşün! Uca Allah sənə əzm ehsan etmişsə, o iki

mələyin sənə yönəldiklərini, Cəhənnəmə qapı açmaq üçün qəbrin yanlarına vurduqlarını da düşün!

Sonra Cəhənnəmin atəşindən qızındığını, o anda mələklərin səninlə danışmaqlarını göz önünə gətir. Allahın səni qoruduğu bu acı mənzərəyə baxırsan. Aciz və zəifliyinə baxmayaraq necə bir atəşdən xilas olduğunu öz gözlərinlə görüb inanırsan. Buna görə qəlbin sevinc və nəşə ilə dolar.

Sonra o iki mələk qəbrinə yenidən vurduqda məzarının zinət və nemətlərlə dolu Cənnətə açıldığını görüb mələklərin bu sözlərini təxəyyül et: “Ey Allahın qulu! Allahın sənin üçün hazırladıqlarına bax! Bu, sənin məqamın və qovuşacağın yerindir!” (*Muslim 2870*)

Bu Cənnət nemətlərini, oradakı səltənətini və bütün bu parlaq gözəlliklərə bir gün qovuşacağını hiss edərkən könlünü dolduran sevinci düşün!

Əgər elə deyilsənsə, bütün bunların əksini: təhqir olunacağını, Cənnət göstərilərkən mələklərin sənə “Əziz və Cəlil olan Allahın səni məhrum etdiyinə bax!” dediyini, Cəhənnəmi görərkən isə “Allahın sənin üçün hazırladığına bax! Bu sənin yurdun və qovuşacaq yerindir!” (*İbn Macə 4268*) sözlərini bir düşün! Bu nə böyük və dəhşətli bir təhlükədir.

Bu iki haldan hansının qəbirdə sənin vəziyyətin olacağını öyrənənədək dünyada sənə çox böyük qəm və üzüntü vardır. Sonra yoxluq və imtahan! Ən nəhayət, sənin də nəfəsin kəsiləcək, torpağın altında vücudun çürüyəcək, sümüklərin belə məhv olacaq. Fəqət Ölüm mələyinin verdiyi müjdənin hüzn və sevinci ruhundan heç getməyəcək. Ruhun dayanmadan yenidən diriləcəyin

zaman qarşılaşacağıın ya Allahın qəzəb və əzabını, ya da Onun riza və mükafatını gözləyəcəkdir.

Sən bunu gözləyərkən ruhun Cənnətdəki məqamına və ya Cəhənnəmdəki yerinə ərz ediləcəkdir. Ruhunun həsrət və üzüntüləri, ya da həzz və sevinci çox böyük olacaqdır. Nəhayət, ölümlərin gözləmə müddəti bitəcək, yer və göy sakinlərsiz qalacaqdır. Bir zamanlar canlı və hərəkətli olan hər şey donacaq. Artıq nə eşidilən bir səs, nə də görülən bir qaraltı olacaqdır. Sadəcə O, ən Uca Cabbar olan Allah-Təala qalacaqdır. Eynən əzəmət və ucalığı ilə tək və yalqız olduğu kimi!

İKİNCİ HİSSƏ

(QİYAMƏT VƏ HƏŞR)

İSRAFİLİN SURUNUN SƏSİ

Sonra sən də daxil olmaqla bütün yaradılanlar Allahın hüzuruna zillət və qorxu içərisində toplanmaq üçün bir müdhiş səslə diksinəcəksiniz. Bu, İsrafilin Surunun səsidir!

Bu səsin qulaq və ağılın üzərindəki təsirini düşün! Uca Yaradanın hüzuruna çağrıldığını anlayırsan. Bu səsin təsirindən yerindən dik atılmış və saçların ağarmışdır. Çünki, bu səs əzəmət və mərhəmət sahibi Allahın hüzuruna toplanmağa çağırmaqdadır. Sən də bu səsi eşitdiyin üçün qorxu içindəsən. Qəflətən başının üstündəki torpağın yarıldığını hiss edirsən. Məzarının torpağı ilə təpəndən dırnağınadək toz-torpaq içində sıçrayıb ayağa qalxırsan. Gözlərin səsin gəldiyi tərəfə dikilmişdir. Səninlə birlikdə bütün yaradılanlar uzun müddət bəla və imtahan gördükləri qəbirlərindən toz-torpağa bulaşmış halda dəhşətli bir görkəmdə ayağa qalxarlar. Özünün və onların birlikdə qəbirlərinizdən diksinib qalxmağınızı göz önünə gətir!

MƏHŞƏRƏ SÖVQ

Məxluqatın qarışıqlığı içərisində qorxu, üzüntü, qəm və kədərinlə təkbaşına çılpalığı və zillətini təsəvvür et! Hamı çılpaq, ayaqyalın, susqun halda zillət, ürpəti və dəhşət içindədir. Ətrafındakı bu qarma-qarışıq insan selinin ayaq səslərindən və İsrafilin çağırışının

yanğısından başqa bir şey eşidə bilməzsən.

O gün insanlar heç bir yana meyl etmədən carçının arxasınca yeriycəklər. Ər-Rəhmanın qarşısında səslər kəsiləcək və sən yalnız pıçiltı eşidəcəksən. (Ta Ha surəsi 108-ci ayə)

Sənin də içində olduğun məxluqat ona doğru yönəlmiş və səsin gəldiyi tərəfə yeriməkdədir.

Heybət və zillət içində qaçmaqdasan. Məhşər yerinə çatanda çılpaq və ayaqyalın cin və insanlardan ibarət bütün ümmətlər bir yerdə toplanar. Yer üzündəki hökmdarların, iqtidar sahiblərinin səltənləri, mal və mülkləri yox olmuş, özlərini isə qorxu bürümüşdür.

Onları ürəklərin xirtdəyə çatacağı, özləri də qəm-qüssə içində olacaqları Yaxınlaşan günlə qorxut. O gün zalımların nə bir yaxın dostu, nə də sözü keçən bir şəfaətçisi olar. (Ğafir surəsi 18-ci ayə)

Onlar dünyada Allahın qullarına qarşı etdikləri zülm və işgəncələrdən sonra artıq yaradılış və dəyər baxımından məhşər əhlinin ən aşağı və ən səviyyəsizləridir.

Sonra insanlardan qorxub, təkbaşına yaşayan vəhşi heyvanlar imtahana və ya etdikləri bir günaha görə deyil, sadəcə Qiyamət gününün dəhşətindən qorxduqları üçün başları önlərinə əyilmiş olaraq çöllərdən və dağların təpələrindən yönəlib gəlirlər. Şiddət, cürət və qüdrətlərinə baxmayaraq, yırtıcı heyvanların belə o böyük gündə Qiyamət və Allahın hüzuruna ərz anı üçün boyunlarını bükmüş olaraq zillət içində gəlməklərini düşün! Nəhayət, o vəhşilər gəlib məxluqatların ardınca Cabbar və həqiqi Məlik olan Allahın hüzurunda zillət içərisində dayanarlar.

Şeytanlar da azgınlıq, üsyan və inadlarından sonra Uca Allahın hüzuruna ərz edilməyin zillətiylə boyun əymiş olaraq gələrlər. Uzun bir imtahandan sonra yaradılışları və təbiətləri fərqli-fərqli olduğu və bir-birindən ürküb qaçdıqları halda hamısını bir yerdə toplayan Allahın şanı nə qədər ucadır! Yenidən diriliş onların hamısına baş əydirmiş və Məhşərə sövq onları bir yerə toplamışdır.

GÖYLƏRİN YARILMASI

İnsan, cin, şeytan, vəhşi və yırtıcı heyvanlar, davar və sağmal kimi ev heyvanları və həşəratlarla birgə Yer üzü əhalisinin sayı tamam olub ərz və hesab çəkilən yerdə öz yerini tutar. Ulduzlar səpələnər, nizamlarını itirər. Sonra onların üzərinə düşən Günəş və Ayın işığı yox olar. Nurunun sönməsiylə Yer üzü qaranlığa qərqr olar.

Sən və ətrafındakı məxluqat bu vəziyyətdəyəkən başınızın üzərindəki dünya səması çatlamağa və öz böyüklüyü ilə dönməyə başlayar. Sən də hamı kimi bu təhlükəli mənzerəni gözlərinlə izləyərsən. Sonra göylər beş yüz illik qalınlığına baxmayaraq yarılar. Bir anlıq düşün! Adi bir göy gurultusundan titrəyən qəlbin bu göylərin parçalanmasından yaranan səsə necə tab gətirər? Sonra göylər Qiyamət gününün əzəmət və dəhşətindən yırtılıb parça-parça olar. Parçalanıb yarılan göyləri əhatə edən mələklər o göylərin ətrafında dururlar. O boyda göylərin parçalanmasını nə zənn edərsən? Rəbbin göyü Qiyamətin dəhşətilə əridib içinə sarılıq qarışan ərimiş gümüş halına gətirər. Eynən Cəlal və Rəhman olan Allahın Qurani-Kərimdə buyurduğu kimi: **“Qiyamət**

günü göy yarılib dağ basılmış dəri (yaxud dağ edilmiş yağ) kimi qıpqırmızı olduğu zaman halınız necə olacaq?!" (*Rahmən surəsi 37-ci ayə*) və ya "O gün göy göyərmiş mis kimi olacaq. Dağlar da didilmiş rəngbərəng yun kimi olacaqdır." (*Məaric surəsi 8-9 –cu ayələr*)

MƏLƏKLƏRİN ENİŞİ

Dünya səmasının mələkləri o səmanın kənarlarında ikən birdən-birə Allaha ərz və hesab üçün Yer üzündəki Məşər yerinə enərlər. O mələklər ki, böyüklük həcmələri və hörmətləri ilə zillət və məskənət içində uca səslə Yaradanı təqdis edə-edə göyün hər iki tərəfindən Yer üzünə doğru sürətlə enərlər. Yüksək hörmətləri, nəhəng cismləri, dəhşətli səsləri və şiddətli qoxuları ilə Əziz və Cəlal olan Allahın qarşısında durmağın qorxusu ilə boyunları bükük bir biçimdə buludların arasından enişlərini təsəvvür et!

Amr bin əl-Asdan nəql edilir ki, Peyğəmbər (səllallahu aleyhi və səlləm) belə buyurmuşdur: "Allahın bir mələyi vardır. İki göz bulağından gözünün qurtaracağınadək məsafə ayaqla qət ediləcək yüz illik məsafəyə bərabərdir." Yenə Amr bin əl-Asdan nəql edildiyinə görə Peyğəmbər (səllallahu aleyhi və səlləm) belə buyurmuşdur: "Allahın bir mələyi vardır. İki qaşının arası yüz il qədərdir".

Qeyd edək ki, müəllifin zikr etdiyi bu iki hədis zəif hədislərdir. Lakin, mələklərin əzəmətli ölçüləri barədə səhih hədislər çoxdur.

Enən mələklərin onlar üçün gəldiyini düşünən məxluqatın arasında sənin qorxun nə yaman olar?

Məxluqat “Rəbbimiz aranızdamı?” deyə sual verdikdə Mələklər diksinərlər və Allahın onların arasında olması düşüncəsindən Rəbblərini uca tutar və Allahı tərif üçün belə nida edərlər: “Haşa! Rəbbimizi tənzih edərik! O, aramızda deyildir. O, bir azdan gələcəkdir”.

Nəhayət, o günün qorxusundan başları önlərinə əyilmiş bir vəziyyətdə məxluqatı əhatəyə alaraq mələklər də səf halında öz yerlərində dayanarlar.

Nəhəng, əzəmətli yaradıldıqları halda onları qanadlarına bürünmüş, Rəbblərinə zillət, qarşısındakı miskinlik və sonsuz hörmət hissi ilə başları kökslərinə əyilmiş hallarını təsəvvür et! Sonra hər şey eyni şəkildə göyün yeddinci qatına çatanadək və bütün göy xalqı enənədək davam edər. Hər bir göyün əhalisi məxluqatı əhatə edərək ayrı bir səf qurarlar.

MƏHŞƏRİN HƏRARƏT VƏ SIXINTISI

Nəhayət bütün yeddi qat göy və yeddi qat yer əhalisi məhşərdəki yerlərini tam olaraq alandan sonra Günəşə on illik hərarəti əlavə edilər və məxluqatın başları üzərinə bir və ya iki ox yayı, təqribən bir neçə metr qədər yaxınlaşdırılır. Aləmlərin Rəbbinin kölgəsindən başqa heç kimsənin kölgəsi olmaz. Yalnız Ərşin kölgəsində sərirlənənlər və Günəşin hərarəti ilə qovrulanlar vardır. Günəş altındakıları hərarəti ilə qızdırır. Hərarətdən onların kədər və narahatlıqları şiddətlənər. Sonra ümmətlər narahatlıqdan sıxılmağa və bir-biriləri ilə didişməyə

başlayarlar. Bir-birilərini sıxışdırarlar və ayaqları əzilər.

Susuzluqdan boğazları az qala quruyub qopar. Günəşin istisi, məxluqatın nəfəsləri və izdihamın verdiyi hərarət bir-birinin üstünə gələr. Bundan sonra onlardan elə bir tər axar ki, bütün Yer üzünə yayılır. Sonra da Allah qatındakı səadət və dərəcələrinə görə bu tər bütün vücudlarını qərq edər. Belə ki, tər bəzilərinin topuqlarına, bəzilərinin göbəyinə, bəzilərinin qulaq sırğalıqlarına qədər yüksələr. Bəziləri isə hardasa öz tərləri içində boğulacaq vəziyyətə düşər.

Umeyr bin Səid deyir ki, “Mən, İbn Amr və Əbu Said əl-Xudrinin yanında oturmuşdum. Cümə günü idi. Birisi yanındakına dedi ki, “Mən Rəsulullahı (səllallahu aleyhi və səlləm) belə buyurarkən eşitdim: “Qiyamət günü tər insan oğlunun harasınadək çatar? Orada olanlardan biri cavab verdi: “Qulağının sırğalığınadək”, başqa biri: “Ağzına qədər” dedi. İbn Ömər (r.a): (Qulağının sırğalığından ağzına doğru bir xətt çəkərək) İkisinin də bərabər olduğunu görürəm” dedi”. (Əhməd 3/90, Hakim 8797, Əbu Ya’lə 10/73)

Heysəmə, Abdullahın belə dediyini bildirdi: “Qiyamət günü Yer üzünün hər yeri atəş kimi olar. Uzaqlığında isə Cənnət durar. İnsanlar onun hurilərini və qədəhlərini görürlər. Abdullahın canı qüdrətinin əlində olan Allaha and içirəm ki, hesabını gözləyən insan sorğu-sualı başlayanadək o qədər tər tökər ki, tökdüyü hər tər öz hündürlüyü qədər olar və Yer üzünə yayılır. Sonra bu tər burnuna qədər yüksələr.” Abdullahdan soruşdular: “Bu nədən irəli gəlir, ya Əbu Abdurrahman?” Abdullah: “İnsanların çəkdikləri sıxıntını görmələrindən” cavabını

verdi. (İbn Kəsir 2/545)

İbn Ömər dən (r.a) Rəsulallahın (səllallahu aleyhi və səlləm) belə buyurduğı nəql edildi: “Kafir İnsan Qiyamət günü qulaqlarının ortasına qədər tər sızıntısının dənizi içərisində ayaq üstə gözləyər”. (Buxari, 6531, Muslim 2862)

Yenə Peyğəmbərdən (səllallahu aleyhi və səlləm) Abdullahın belə dediyi rəvayət edilmişdir: “O günün uzun-uzadı gözləməsindən Qiyamət günü tər kafiri ağzının bərabərinə çatacaq qədər qər q edər. O qədər əziyyət edər ki, “Rəbbim, atəşə göndərsən belə məni rahatlat!” deyə yalvarar”. (Əbu Ya’lə 8/398, İbn Hibban 16/330)

Heç şübəsiz sən də onlardan biri ola bilərsən. Qədərnlə baş-başa qalmış, tər içində qər q olmuş, qorxu və ürpərtidən nəfəsin tıxanmış, təngənəfəs bir halda özünü düşün! Ətrafındakı insanlar da sənənlə birlikdə səadət və ya bədbəxtlik yurduna göndərəcə k hökmün verilməsini gözləyərlər.

HƏR KƏS ÖZ CANININ HAYINDA

Nəhayət sən və digər yaradılışların məşəqqəti ən yüksək zirvəyə çatar. Danışmadan və hesaba çəkilmədən uzun-uzadı gözləyərlər. Üç yüz il heç danışmadan, bir tikə yemək yemədən, bir qurtum su içmədən, üzlərinə bir dənə də xoş bir meh dəymədən, bu narahatlıqdan və ayaq üstə durmaqdan yaranan dözülməz dərəcədə yorğunluğu dəf etmək üçün bir an belə istirahət etmədən gözləməyi nə zənn edirsən?

Bir çox tabiin alimlər “O gün insanlar aləmlərinin Rəbbinin hüzurunda duracaqlar” (Mutaffifin 6) ayəsi

barəsində “Üç yüz il qədər duracaqlar.” demişdir. Həsən əl-Bəsri isə belə söyləmişdir: “Uzunluğu əlli min il olan bir gündə ayaqları üzərində Əziz və Cəlal olan Allahın hüzurunda dayanan insanların halını nə zənn edirsən?! Onlar orada nə bir şey yeyərlər nə də bir şey içərlər. Belə ki, susuzluqdan boyunları üzülmüşdür. Aclıqdan içləri yanmışdır.”

Belə bir vəziyyətdə sən də bir anlıq olsa özünü düşün. Fərz et ki, illərlə öz tərinin içində boğularaq, ətrafın sım-sıx insan, cin, mələklərlə dolmuş halda, susuzluqdan udqunmağa belə çətinlik çəkərək, verəcəyin hesabın ağırlığı altında gözləyirsən...

PEYĞƏMBƏRLƏRƏ MÜRACİƏT

İnsanlar məşəqqət və zülmün artıq dözülməz dərəcəyə gəldiyini gördükdə Allah qatında dəyərli olan və onlara şəfaət edəcək birilərini axtarmağa başlayırlar. Artıq bu yaşadıkları əzabdan qurtarıb tezliklə Cənnətə və ya Cəhənnəmə getməyi istəyərlər.

Əvvəlcə Adəm və Nuh, sonra İbrahim, İbrahimdən sonra isə Musa və İsa ilə görüşüb yardım istəyərlər. Bütün peyğəmbərlər belə deyərlər: “Rəbbimiz bu gün o qədər qəzəblənmişdir ki, nə bundan əvvəl belə qəzəblənmiş, nə də bundan sonra bu qədər qəzəblənəcək!”. Hamısı buna oxşar mənalarla Qüdrət və Cəlal sahibi Rəbblərinin qəzəbinin şiddətini ifadə edər və onlar da yalnız öz canlarının hayında olduqlarını belə dilə gətirərlər: “Nəfsi! Nəfsi! (öz canım, öz canım!)”. Ancaq öz canlarının dərdi ilə məşğuliyət, öz dərdləri və qurtuluş qaygıları o qədər

olar ki, şəfaət üçün Allahın hüzuruna getməyə etiraz edərlər.

Əziz və Cəlal olan Allah belə buyurur: **“O gün hər kəs öz canını qurtarmağa çalışacaq, hər kəsə etdiyi əməllərin əvəzi tam veriləcək və onlara zülm edilməyəcəkdir”.**
(*Nəhl surəsi, 111-ci ayə*)

Məxluqatın toplu şəkildə hər birinin öz canının hayına düşüb “Nəfsi, nəfsi!” deyə bağırarkən səslərini təsəvvür et! Yalnız “Nəfsim, nəfsim!” sözündən başqa bir şey eşidə bilməzsən. O gün nə qorxunc bir gündür! Sən də onlarla birlikdə sadəcə özünü düşündüyünü və Rəbbinin əzab və cəzasından qurtulmaq istədiyini hayqırırsan.

Allah qatındakı dəyərlərinə və yüksək məqamlarına baxmayaraq, Adəm Səfiyullah, İbrahim Xəlilullah, Musa Kəlimullah, İsa Ruhullah və Kəlimətullah Rəbbinin şiddətli qəzəbindən qorxaraq “Nəfsim, nəfsim!” deyə səsləndikləri bir günü nə zənn edirsən? O günki qorxun, təlaşın, üzüntün və narahatlığınla özünü onlarla müqayisə edə bilərsənmi?

BÖYÜK ŞƏFAƏT

Nəhayət məxluqat onların öz canlarının dərdində olduğunu görərək şəfaətlərindən ümidlərini kəsərlər. Sonra Məhəmməd peyğəmbərin (səllallahu aleyhi və səlləm) yanına gələrlər. Rəblərinin yanında şəfaət etməsini diləyərlər. O da müsbət cavab verir. Sonra Rəhman və Rəhim olan Allahın hüzuruna çıxaraq izn istəyər. Ona izn verilir.

Sonra peyğəmbərimiz (səllallahu aleyhi və səlləm)

Rəbbi üçün səcdəyə qapanar. Allaha layiq şəkildə həmd-sənalar edər. Bunlar sənin və bütün məxluqatın əsədəcəyi şəkildə cərəyan edər. Nəhayət Allah onların tezliklə ərz edilməsi və haqq-hesabın başlanması diləyini qəbul edər. (Muslim 478, 479)

ƏN BÖYÜK MƏHKƏMƏ

Sən digər məxluqlarla birlikdə Qiyamətin qaranlıq və dəhşətli sıxıntısı içərisində sənin barədə hökmü, nemət və ya hüznün yurduna girməyi gözləyərkən birdən-birə Ərşin nuru yüksələr. Yer üzünü Rəbbinin nuruyla parlayar.

Yer öz Rəbbinin nuru ilə işıqlanacaq, əməllər yazılmış kitab hər kəsin qarşısına qoyulacaq, peyğəmbərlər və şahidlər gətiriləcəkdir. Onların arasında ədalətlə hökm veriləcək və onlara haqsızlıq edilməyəcəkdir. (Zumər surəsi 69-cu ayə)

Qəlbin Cabbar olan Allahın hökm etməyə başlayacağına qəti olaraq inanar. Ona hesab vermək vaxtın artıq yetişmişdir. O an səndən başqa heç kimin ərz edilmədiyini və səndən başqa heç kimin hesaba çəkilmədiyini sanarsan.

Qiyamət günü bir insan hesaba çağırılaraq: “Ey filan oğlu filan, hesaba gəl!” deyilər. Hətta o özündən başqa kimsənin hesaba çağırılmadığını zənn edər.”

CƏHƏNNƏMİN KÜKRƏYİŞİ

Sonra Uca Allah: “Ey Cəbrayıl, Cəhənnəmi mənə gətir!” buyurar. Cəbrayıl gedib: “Ey Cəhənnəm, gəl!”

dediyi zaman Cəhənnəmin halını düşün! Allahın başqa bir varlıq yaradıb ona da (Cəhənnəmə) əzab verə biləcəyinin qorxusuyla titrəməsini təsəvvür et! Çalxalanıb coşduğu və məxluqata baxıb kükrədiyi anı bir düşün! Allahın əmrinə müxalif olub asi olanlara qarşı Rəbbinin qəzəbinə görə coşaraq məxluqatın üzərinə hücum edərkən gözətçilərini sürüklədiyini xəyal et. İç çəkmək və kükrəmək səsinə, dalğalanaraq bir-birinin arxasınca gələn hənirtləri düşün! Qulağın o uğultularla dolmuşdur.

Onlar oraya vasil ediləndə onun dəhşətli uğultuyla qaynadığını eşidəcəklər. Cəhənnəm, qəzəbindən az qala parçalansın. Hər dəfə bir dəstə oraya atılarkən Cəhənnəmin gözətçiləri onlardan soruşacaqlar: “Məgər sizə xəbərdarlıq edən bir peyğəmbər gəlməmişdi?” (Mulk surəsi 7-8-ci ayələr)

Onlar Cəhənnəm odunu uzaq məsafədən gördükdə belə onun necə qəzəblə qaynamasını duyar və uğultusunu eşidəcəklər. (Furqan surəsi 12-ci ayə)

Qorxu və heybətdən ürəyin ağzına və yerindən qopacaq hala gəlmişdir. Bütün məxluqat üstlərinə kükrəyib, hücum edən Cəhənnəm atəşindən şiddətlə qaçar. Bax, o gün çıxırışma və qarşılıqlı fəryad günüdür. Cəhənnəmin yanmaq səsinə eşidəndə arxalarına dönüb qaçarlar və bir-birilərinin arxasına, Cəhənnəmin ətrafına, diz üstə çökmüş vəziyyətdə səpələnərlər və gözlərindən yaşlar axar.

Sən (həmingün) bütün millətləri diz çökmüş görəcəksən. Hər millət öz əməl kitabına tərəf çağırılacaqdır. “Bu gün sizə etdiyiniz əməllərin əvəzi veriləcəkdir! (Casiyə surəsi 28-ci ayə)

ZALIMLARIN FƏRYADI

Cəhənnəmin içini çəkmək və kükrəmək əsnasında məxluqatın bir-birinə qarışan ağlamaq səsini bir düşün! Zalımlar fəryad-fəğan edərək yox olub getməyi diləyərlər. Hər bir seçilmiş, siddiq, şəhid və bütün qalan xalq “Nəfsim, nəfsim!” deyə bağırar.

Düşün bir anlıq: məxluqatın, peyğəmbərlərin yalvarış dolu çağırışlarını. Onlardan hər qul: “Nəfsim, nəfsim!” deyə səslənər. Sən də onlar kimi, eyni şeyi söyləyərsən. Sən də məxluqatla birlikdə dəhşətli təhlükələr və ürək qopardan qorxular içindəyəkən bir də görərsən ki, Cəhənnəm ikinci dəfə hayqırmışdır.

Sənin və onların qorxusu, həyəcanı bir qat daha artar. Ardınca Cəhənnəm üçüncü dəfə yenə kükrəyər. Məxluqlar dalbadal üzüstə yıxırlar. Gözlər bərələr və atəşin onları qapıb götürmə qorxusuyla göz ucuyla gizli-gizli baxarlar.

Cəhənnəm qarşısına gətirildikləri zaman sən onların zəlillikdən başlarını aşağı salıb gözucu gizlin-gizlin baxdıqlarını görəcəksən. Möminlər deyəcəklər: “Şübhəsiz ki, ziyana uğrayanlar Qiyamət günü özlərini və ailələrini itirənlərdir”. Həqiqətən, zalımlar daimi əzab içində olacaqlar. (Şura surəsi 45-ci ayə)

O zaman zalımların ürəkləri az qala yerindən çıxar, udlaqları quruyar, qorxunun dəhşətindən udquna-udquna qalarlar. Boğazlar düyünlənər. Ağıllar başdan çıxar. Yaxşı və pis bütün insanların ağılları çaşar. Heç bir peyğəmbər və heç bir seçilmiş saleh qul qalmaz ki, gördüyü bu dəhşətlərin üzündən ağıl çaşmasın.

PEYGƏMBƏRLƏRİN QORXUSU

O anda Əziz və Cəlal olan Allah Özünün ən yaxınları olan peyğəmbərlərə yönələrək onları qullarına nə üçün göndərdiyini və qullarının nə cavab verdiyini soruşaraq buyurur: "Sizə nə cavab verildi?" Onlar da düşünüb xatırlayan deyil, çaşqınlıqdan unudan ağıllarıyla belə deyirlər:

"Heç bir məlumatımız yoxdur. Şübhəzis ki, qeybləri bilən yalnız Sənsən!" (*Maidə surəsi 109-cu ayə*)

Bu nə böyük qorxu ki, Allaha olan yaxınlıqlarına və Onun qatındakı dəyərlərinə baxmayaraq, hətta peyğəmbərlər də elə bir nöqtəyə çatmışlar ki, ağılları çasmış, ümmətlərinin onlara nə cavab verdiklərini belə xatırlamaz vəziyyətə düşmüşlər!

Əbül-Həsən əd-Dəməşqinin belə dediyi rəvayət edilmişdir: "Əbu Kurrə əl-Əzdiyə dedim ki: "İnsanların qəlbi Qiyamət gününün dəhşətinə necə tab gətirər?" Dedi ki: "Onlar dirildiyi zaman buna gücü çatacaq bir yaradılışda yaradılarlar."

Allah elçilərini toplayacağı gün deyəcəkdir: "Sizə nə cavab verildi?" Onlar isə: "Bizim elmimiz yoxdur. Şübhəzis ki, qeybləri bilən Sənsən!"– deyəcəklər. (*Maidə surəsi 109-cu ayə*)

"Peyğəmbərlərə bu sual veriləndə hiss etdikləri heybət və qorxunun böyüklüyündən çaşarlar və onların dəvətlərinə necə cavab verildiyini bilməzlər. Elmimiz yoxdur dedikdə doğru söyləyərlər. Nəhayət özlərinə gələrlər və dünyada onlara nə cavab verildiyini xatırlayırlar."

Bunları bildikdən sonra, Birinin öz yoldaşına:

"Mənimlə sənin aranda Sırat vardır. Yəni, Sırat körpüsünə çatanda məsələmizi orada həll edərik dediyini eşitsən bil ki, o, Sıratın nə olduğundan xəbərsizdir. Əgər belə olmasaydı, Sıratda bir kimsə ilə münasibətdə olmağı və ya kiminsə onunla münasibətdə olmasını istəməzdi."

ÜÇÜNCÜ HISSƏ

QİYAMƏTİN MƏNZƏRƏSİ VƏ TƏKVİR SURƏSİ

Allah elçilərini toplayacağı gün deyəcəkdir: "Sizə nə cavab verildi?" Onlar isə: "Bizim elmimiz yoxdur. Şübhəsiz ki, qeybləri bilən Sənsən!"– deyəcəklər. (Maidə surəsi 109-cu ayə)

Yəni, "Onlar qorxarlar və "Bizim heç bir bilgimiz yoxdur!" deyərlər".

"O gün hər ümməti diz çökmüş görərsən" (Casiyə surəsi 28-ci ayə)

"Peyğəmbər (sallallahu aleyhi və alihi və səlləm) buyurdu ki, "Sanki, sizi Məhşərdə Cəhənnəmin qorxusundan diz çökmüş olaraq görürəm." (İbn Mubarak, İbn Kəsir)

Abdullah bin Ömər (r.a.) belə demisdir: "Peyğəmbər (sallallahu aleyhi və alihi və səlləm) belə buyurdu: "Qiyamət gününün mənzərəsinə baxmaq istəyən "Günəş (əmmamə kimi) sarınıb büküləcəyi..." [Təkvir surəsi, 1] surəsini oxusun". (Əhməd)

Əmr bin Zərrin belə söyləmişdir: "Səhər xeyir axtarmaq üçün çıxan insan, xeyir tapar. Gözlərinizin yaşarmaması və qəlblərinizin qatılaşmasını mənəmi yükləyirsiniz? Əgər bu gün sizə Allahın kitabından bir öyüd dinlətməsəm, o zaman qəbahəti mənə yükləyin." Sonra bu ayələri oxudu: "Günəş əmmamə kimi sarınıb büküləcəyi, sönəcəyi zaman; Ulduzlar göydən qopub, yağış dənələri kimi yerə səpələnəcəyi zaman; Dağlar yerindən qopardılacağı, toz kimi havada uçacağı zaman..." [Təkvir surəsi, 1-3] "...İnsan nələr gətirdiyini

anlamış olacaqdır" surənin sonuna çatana qədər oxudu. Sonra belə davam etdi: Məni dinləyin! O gözləmədə sənənin halın nə olacaq? Onların məruz qaldığı qorxu və dəhşətə, hətta qəlbin gücü çatmayacaq, vücudun tab gətirə bilməyəcəyi qədər böyük qorxuya sənənin də məruz qalacağını bilirsənmi? O məqamda peyğəmbərlər belə qorxudan danışa bilmirlər. Sən isə asi, günahkar və Rəbbinin razı qalmadığı əməllərinə davam edərkən orada sənənin ağılı nə vəziyyətdə olacaq?

ƏN YAXIN QOHUMLAR BELƏ BİR-BİRİNDƏN QAÇAR

O qorxu, dəhşət, titrəmə, yalqızlıq və çaşqınlıq üzündən övlad, qardaş, bacı, ər, yoldaş və qohumlarının səndən qaçdıqları, sənənin də onların hamısından qaçdığın o anı düşün! Gör bir o gün necə olacaq ki, bir-birinizi üzüstə və yardımsız buraxacaqsınız! Əgər o günün böyük qorxusu olmasaydı, anandan, atandan, yoldaşından, uşaqlarından qaçmağın mərdlik və fədakarlıq sayılmazdı. Fəqət təhlükə böyük, qorxu şiddətlidir. Buna görə də nə sən onlardan qaçdığın üçün qınanırsan, nə də onlar səni qınayalar.

Nəyə görə digər insanlardan deyil, əsasən bunlardan qaçarsan? Onlara hirsələndiyin üçün mü? Necə onlara hirsələnersən və ya onlar sənə hirsələnlər? Əslində isə onlar dünyada ikən gözünün nurları, ciyərpərələrin idilər. Fəqət indi onlardan birinin səndə bir haqqı qalıb yaxana yapışaraq Əziz və Cəlal olan Allahın hüzurunda sənənlə hesablaşmasından qorxarsan. Daha sonra bəlkə haqqını qazanaraq qurtuluş ümidin olan yaxşı əməllərindən

onlara verilər. Beləcə də savablarından ayrılıb buna görə Cəhənnəmə girərsən. Bax, onlardan qaçış səbəbinin başında bunlar gizlənəcək.

CƏHƏNNƏMDƏN BİR BOYUN UZANAR

Sən bu halda ikən birdən Cəhənnəmdən bir boyun çıxıb yüksələr və açıq bir dil ilə məxluqatın arasından sorğu-sualsız Cəhənnəmlik olanların üzərinə hücum edər. O, sanki bir quşun yem dənəciklərini dənələdiyi kimi məxluqatı toplayar, atəşə atar. Atəş də onları udar. Sonra onlarla birlikdə Cəhənnəmin içində gizlənər. Onların başına bunlar gələr. Vay onların halına! Hesabsız Cəhənnəmə gedəcək olanların vay halına!

Sonra bir səs belə deyər: “Məhşər əhli kimin mükafata layiq olduğunu görəcəkdir. Hər hal və vəziyyətdə Allaha həmd edənlər ayağa qalxsın!” Onlar ayağa qalxaraq Cənnətə doğru axışarlar.

HESABSIZ CƏNNƏTƏ GİRƏNLƏR

Sonra gecələri qalxıb ibadət edənlər də eyni münasibətlə qarşılaşacaqlar. Sonra dünyanın ticarət və alış-verişinə baxmayaraq, Rəbblərini daim ananlar da hesabsız Cənnətə gedərlər. Nəhayət Cənnətlik və Cəhənnəmliklərdən ibarət olan bu qrup (sorğu-sualsız) əmr olunan yerə girdikdən sonra əməl dəftərləri uçuşar, insanların sağ və sol əllərinə düşər və mizan-tərəzilər qurular.

O əzəməti ilə qurulmuş mizanı düşün! Qəlbin ürperti

içərisində əməl dəftərinin sağ əlinəmi və ya sol əlinəmi düşəcəyini gözləyərkən dəftərlərin uçuşmasını bir təsəvvür et!

ÜÇ YERDƏ KİMSƏ KİMSƏNİ XATIRLAMAZ

Həsən əl-Bəsrinin belə dediyi rəvayət edilmişdir: "Peyğəmbərin (sallallahu aleyhi vəsəlləm) başı Aişənin (r.a.) qucağındaydı. Dərin yuxuya getmişdi. Aişə (r.a.) Axirəti xatırlayaraq ağladı. Gözündən axan yaşlar Allah Rəsulunun mübarək yanaqları üzərinə düşdü. Rəsulullah (səllallahu aleyhi və səlləm) bu göz yaşlarıyla oyandı. Başını qaldırdı və "Niyə ağlayırsan, ey Aişə?" deyə soruşdu. Aişə: "Ey Allahın Rəsulu, Axirəti xatırladım ona görə... Əcəba Qiyamət günü yaxınlarımızı xatırlayacağımı?" Peyğəmbər (sallallahu aleyhi vəsəlləm) belə cavab verdi: "Canım qüdrətinin əlində olan Allaha and içirəm ki, üç yer vardır ki, insan orada özündən başqa heç kimi xatırlamaz: Tərəzilər qurulub insanların əməlləri ölçüldüyü zaman yaxşı əməlinin ağır, yoxsa yüngül gəldiyini öyrəninçəyə qədər. Əməl dəftərləri paylandığı zaman sağ əlinə, yoxsa sol əlinə veriləcəyini öyrəninçəyə qədər, bir də Sıratın yanında." (*Əl-Hakim*)

Ənəs bin Malikdən rəvayət edilmişdir: "Qiyamət günü insan oğlu gətirilib tərəzinin iki gözü arasında dayandırılır və bir mələk onun üçün təyin edilir. Əgər tərəzisinin savab tərəfi ağır gələrsə, həmin mələk bütün məxluqatın eşidəcəyi bir səslə belə söyləyir: "Filankəs filankəs oğlu əbədi olaraq bir daha qəm görməyəcəyi səadətə qovuşmuşdur!" Əgər tərəzisinin savab gözü

yüngül gələrsə, bu dəfə də eyni mələk bütün məxluqatın eşidəcəyi bir səslə belə deyər: " Filankəs filankəs oğlu əbədi olaraq bir daha xoşbəxt olmayacağı əzaba uğramışdır!" O zaman sən məxluqatla birlikdə ayaq üstə gözləyərkən bir də baxarsan ki, həmin mələyə zəbaniləri gətirməsi əmr edilmişdir. Onlar əllərində dəmir toxmaqlar, əyinlərində atəşdən olan geyimlə gələrlər. Sən onları görərkən o qədər qorxarsan ki, dəhşət və heybətdən ürəyin ağzına gələr.

ADIN OXUNAR

Sən bu halda ikən birdən-birə yüksək səslə adın oxunar, növbə sənə gələr. Gəlib-keçmiş bütün məxluqatın hüsurunda öz adınla belə çağırılarsan: "Hardadır filankəs oğlu (və ya qızı) filankəs?! Əziz və Cəlal olan Allaha təqdim edilməyə gəl!" Səni aparmaq üçün vəzifələndirilmiş mələklər nəhayət səni Rəbbinə yaxınlaşdırarlar.

Çağrılanın sən olduğuna əmin olduqları üçün adına bənzər başqa adlı insanların da olması onları çaşdırmaz.

Talha bin Əmr bizə xəbər verdi ki: Mənə İbn Əbi Rəbah belə dedi: Ey Talha! Sənin adın və mənim adım kimi nə qədər çox ad vardır! Qiyamət günü: "Ey Filankəs!" deyildiyi an qəsd edilən insan qalxar. Başqası qalxmaz. Çünki qəlbinə sən olduğuna dair əminlik doğar. O saniyə ayağa qalxarsan. Bütün vücudun titrəyər. Orqanların çırpınar, rəngin qaçar. Qorxan, ürəkən və titrəyən ürəyin köksündə atar. Səni aparmaqla vəzifələndirilmiş mələkləri görəndə səni müdhiş bir izzət, titrəmə və qorxu tutur. Qullar içərisində çağrılanın səndən başqası olmadığını

çox yaxşı bilərsən. Mələklər əllərini sənə uzadar, səni asanca yaxalayarlar. Sonra boyunduruqlu heyvanların çəkilərək aparıldığı kimi səni çəkib apararlar. Əziz və Cəlal olan Allaha ərz edilmək və onun hüzüüründə dayanmaq üçün sürüyərək səflərin arasından keçirərlər. Sən onların arasından çəkililib aparılarkən bütün məxluqat gözlərini sənə dikər.

ULU DİVAN

Qəlbin titrəyərək iztirab və ürpərtilə hüzurda durduğun anı bir düşün! Səni yaxaladıqları zaman əlləri ilə qollarından tutmaqlarını və o anda onların ovuclarının sərtliyini bir düşün! Mələklərin əlləri ilə bir anda yaxalanmağını və səflərin arasından keçirilməyini bir düşün! Qəlbin uçar, gözlərin hədəqəsindən çıxar. Onların əllərində Rəhman olan Allahın ərsinə qədər aparılırsan. Və bir anlıq Allahın ulu kəlamıyla səni çağırmasını fərz et! ..."Ey Adəm oğlu, yaxınlaş mənə!" Nurunun içərisində qərq olarsan.

Çırpınan, hüznü, ürpərən və qorxu dolu bir könül, şübhəli, ürkək və təəccüb dolu göz, qaçmış rəng və titrəyən bütün orqanlarınla eynən anasının yeni doğduğu körpə uşaq kimi Əziz, Cəlal və Kərim olan Rəbbinin hüzurunda dayanarsan.

ƏMƏL DƏFTƏRİ

Sağ və ya sol əlində heç bir günahın və gözlədiyən heç bir sirtin buraxılmadan hamısı qeyd edilən yazılı bir dəftər titrəməkdədir. Sən onun içindəkiləri yorğun bir dil, keçərsiz bir dəlil və qırıq bir könül ilə oxuyarsan. Hələ də

sənə ehsan edən və qüsurlarını örtməkdə davam edən Rəbbindən utanc və qorxu hissini əcəba nə dərəcədə olar?!

Etdiyin çirkin əməllərindən və böyük günahlarından ötrü səni sorğuya çəkdiyi zaman hansı dillə cavab verərsən? Sabah Onun hüzurunda hansı ayaqla durarsan? Hansı gözlə Ona baxarsan? Hansı ürəklə Onun ulu və uca sözlərinə, sorğu-sualına və tənbehinə tab gətirərsən? Kiçik vücudunla, titrəyən orqanlarınla və çırpınan ürəyinlə özünü bir təsəvvür et! Günahlarını xatırlayıb pisliklərini ortaya tökən və səni dayandırıb gizlətdiklərini bircə-bircə etiraf etdirən kəlamını eşitməkdəsən. Bu haldakı vəziyyətini və min bir təhlükənin sənənin ətrafında dolanmasını xəyal et! Kim bilir unutduğun neçə günahı Allah sənə xatırladar!

Saxladığın nə qədər sirr vardır ki, Allah hamısını açıqlayıb ortaya tökər. Kim bilir nəfsinin istəklərinə olan meylin və qəflətin səbəb ilə ixlasla etdiyini və xoşagəlməz arzulardan uzaq olduğunu zənn etdiyini neçə əməlin vardır ki, Allah heç birini qəbul etməmiş və heçə saymışdır.

SON PEŞMANÇILIQ

Bütün ümidlərin böyük savab saydığın amma sən demə Allah qatında dəyərsiz olan əməllərinə idi. Rəbbinə itaət mövzusunda göstərdiyin məsuliyyətsizliyinə görə qəlbinin böyük sıxıntısı və peşmanlıqları olar.

Nəhayət hər günahı yada salmaq və hər gizlini açığa çıxarmaq şərtilə Allah səni təkrar-təkrar sorğu-suala çəkdiyi zaman sıxıntı səni olduqca yorar və utanc hissini

ən pik nöqtəyə çatar. Çünki qarşıdakı ən uca Sultandır! Ondan utanıldığı qədər heç kimdən utanılmaz. Çünki O bənzəri olmayan Əvvəl və Qədimdir. Ehsan sahibidir. Şəfqətlidir. Mərhəmətlidir. Kərimdir. Nemət, fəzl və kərəm sahibidir.

Bax bu sifətləri daşıyan bir Allahın səni sorğu-sual etməsini bəs nə zənn etmişdin? Ömrlərinə etdiyin müxalifliyi, göstərdiyin hörmətsizlik və həyasızlığı və Özünə qarşı etdiyin dikbaşlığı bütün çılpalığı ilə ortaya tökmüşdür. Dünyada ikən Onun əmrlərinə qarşı çıxmağını, sənə olan nemətlərinə qarşı naşükürlüyünü yadına salmasını ağına gətirə bilirsən?

Belə deyər: "Ey qulum! Niyə mənə itaət etmədin? Niyə məndən utanmadın? Sənə olan ehsanımı azmı saydın? Yoxsa sənə heç yaxşılıq etmədimmi? Sənə nemət vermədimmi? Mənim haqqımda səni aldadan nədir? Gəncliyini harada sərf etdin? Ömrünü harada başa vurdun? Malını haradan qazandın və haraya xərclədin? Elminlə nə əməllər etdin?" (*Tirmizi*)

TƏRCÜMƏÇİSİZ GÖRÜŞ

Muhamməd peyğəmbər (sallallahu aleyhi vəsəlləm) belə buyurmuşdur: "Elə bir kəs yoxdur ki, Aləmlərin Rəbbi arada bir pərdə və tərcüməçi olmadan onu sorğu-sual etməsin." (*Buxari yaxın ləfzlə rəvayət etmişdir*)

Adiy bin Hətim belə demişdir: "Mən Peyğəmbərin bir söhbətinə şahid oldum. O belə buyururdu: "Heç şübhəsiz hər biriniz arada əngəl olan bir pərdə və istəyini ifadə edən bir tərcüməçi olmadan Allahın hüzurunda ayaq üstə

duracaqsınız. Allah soruşacaq: "Sənə mal vermədimmi?" Qul: "Bəli, verdin", deyəcək. Allah: "Sənə elçi göndərmədimmi?" deyə soruşacaq. Qul: "Bəli, göndərdin" deyəcək. Sonra sağına baxacaq Cəhənnəm atəşindən başqa bir şey görməyəcək. Soluna baxacaq yenə Cəhənnəm atəşindən başqa bir şey görməyəcək. Elə isə (dünyada sədəqə olaraq verəcəyi) bir xurma ilə də olsa hər biriniz atəşdən qorunsun. Bunu da tapa bilmirsə, gözəl bir sözlə sədəqə versin." (*Buxari*)

EY ADƏMOĞLU, NİYƏ ALDANDIN?

Abdullah bin Məsud and içərək sözünə başlayıb belə dedi: "Allaha and olsun ki, aranızda elə bir kəs yoxdur ki, birinizin dolğun Ay ilə baş-başa qaldığı kimi Rəbbiylə baş-başa qalmasın."

Sonra Allah ona belə buyurar: "Ey Adəmoğlu! Mənim haqqımda səni nə aldatdı? Ey Adəmoğlu! Biliyinlə hansı əməlləri etdin? Ey Adəmoğlu! Peyğəmbərin çağırışına nə cavab verdin?" (*Təbarani*)

Yenə Abdullah bin Məsuddan rəvayət edilmişdir ki, o, sözünə andla başlayaraq belə dedi:

"Vallahi, sizlərdən elə bir kəs yoxdur ki, birinizin gördüyü dolğun Ay ilə baş-başa qaldığı kimi Rəbbi ilə təkbətək qalmasın. Sonra Allah ona belə buyurar: "Ey Adəmoğlu! Mənim haqqımda səni nə aldatdı? Ey Adəmoğlu mənim üçün nə əməl etdin? Ey Adəmoğlu! Məndən nə qədər həya etdin? Ey Adəmoğlu! Peyğəmbərin çağırışına nə cavab verdin? Ey Adəmoğlu! Sənə halal olmayana baxarkən Mən gözlərinin üzərində nəzarətçi deyildimmi? Sənə halal olmayan şeyləri

dinləyərkən qulaqların üzərində Mən nəzarət etmirdimmi? Ey Adəmoğlu! Sənə halal olmayan şeyləri söyləyərkən Mən dilin üzərindəkilərdən xəbərsizmi idim? Sən əllərinlə halal olmayan şeyləri tutarkən Mən onların üzərində gözətçi deyildimmi? Ayaqlarınla sənə halal olmayan yollara gedərkən Mən onların üzərində nəzarət edən deyildimmi? Qəlbin sənə halal olmayan şeylərə durmadan maraq göstərərkən Mən qəlbinin üzərində hakim deyildimmi? Yoxsa sənə olan yaxınlığımı və sənə gücümün çatdığını inkarımı etdin?" (*İbn Sad*)

DÖRDÜNCÜ HİSSƏ

İKİ BÖYÜK HADİSƏ

Ey Adəmoğlu, təsəvvür et ki, o anda sən, həqiqətən, iki böyük hadisə ilə qarşı-qarşıyasın; Ya Allah səni rəhmətiylə qarşılacaq, rəhmi və kərəmiylə ehsan edəcək, ya da səni ən kiçik əməllərinədək hesaba çəkəcək və Cəhənnəmə aparılmağını əmr edəcəkdir. Nə ağır dönüş yeridir ora! Mücahidin belə dediyi rəvayət edilmişdir: "Qul Qiyamət günü bu dörd şeydən sorğuya çəkilmədikcə Allahın hüzurundan kənara bir addım da ata bilməz: Ömrünü hara sərf etdiyindən, elmi ilə nə əməllər etdiyindən, bədənini hara sərf etdiyindən, malını haradan qazanıb, haraya sərf etdiyindən."

Allahın sənə olan lütfünə qarşı sənün Ona müxalif olmağını, Ona qarşı həyasızlığını təkrar-təkrar edərkən öz halını düşünə bilirsənmi? Bu nə böyük çətinlikdir! O nə Uca sorğu-sual edəndir! Heç bir şey Ona gizli qalmaz. Dünyadaykən etdiyən ən gizlin, ən sirli əməllərin belə Ona agah olar. Ona olan itaətindəki səhlənkarlıq və Ona qarşı üsyanın üzündən qəlbini dolduran üzüntü, kədər və həsrət necə də böyükdür! Sənün qəmin, kədərin və həyan ən son nöqtəyə çatanda iki haldan biri gerçəkləşər:

Ya qəzəb...

Ya da xoşluq və məhəbbət!..

Allah deyəcək ki: "Ey qulum! Mən bunları dünyada sənün üçün ördüm. Bu gün də onları sənün üçün örtürəm. (Buxari) Böyük olan günahlarını və çox olan xətalarını əfv etdim. Az olan yaxşılıqlarını da qəbul etdim." Bunları eşidərkən könlünü sevinc və nəşə bürüyər. Üzün par-par

parıldayar. Sevincdən gözlərinin içi gülər. Bu sözləri eşitdiyın zaman özünü bir düşün!

BAĞIŞLANMA MÜJDƏSİNİN VERDİYİ SEVİNC

Üzüntüdən, sorğu-sualın verdiyi utanma və sıxılmadan, etdiyın günah və haram əməllərin bircə-bircə sadalanmasından duyduğun sıxıntıdan sonra üzündə sevinc nuru və aydınlığı parıldamağa başlayar. Könlündəki kədər və hüzn sevincə dönər. Üzün açılar, rəngin özünə gələr. Birbaşa Uca Allahın səndən razı olduğunu hiss etdiyın anı bir düşün! Qəlbin yerindən çıxar, xoş bir həyəcan və sevinclə dolar. Az qala xoşbəxtlikdən uçmaq istəyərsən. Az qalırsan sevincindən öləsən. Bu sevinc artıq sənin haqqındır, axı necə sevinməyəsən. Hansı sevinc Əziz və Cəlal olan Allahın rızasını qazandığını eşitməkdən və duyduğun bu sevincdən üstün ola bilər? Vallahi, hələ dünyadaykən Allahın Axirətdə səndən razı olacağını düşünüb sevincindən ölsən, bu, sənə çox görülmez. Hər nə qədər Axirətdəki bu xoşbəxtlikdən tam əmin olmasan da, bunu ummağın belə bu cür sevinc üçün yetərlidir.

Elə isə, səndən razı olduğunu birbaşa Allahdan eşidib, için güvənc hissi ilə dolsa, şübhələrin tamamilə dağılsa, əbədi xoşbəxtliyə nail olduğuna əmin olsan, sonsuz, əksilməz və şübhə edilməz nemətləri əldə etdiyın qənaətinə gəlsən, halın necə olar? Bir bunları təsəvvür et...

Əziz və Cəlal olan Allahın hüsurundasən, səndən razı qaldığı bəlli olub. Ürəyin sevincdən uçar. Üzün parıldayıb aydınlanır. Çöhrən sanki Ay kimi işıq saçar. Sən məxluqatın hüsuruna sevincli bir sifətlə çıxarsan. Üzündə

ən mükəmməl gözəllik əks olunar, ətrafına nur yayaraq əməl dəftərin sağ əlində, gözəllik, nur və parlaqlıqda digər insanları üstələmiş bir durumda ikən özünü bir təsəvvür et! Qolundan bir mələk tutaraq hər kəsin içində: "Bu filankəs oğlu (və ya qızı) filankəs bir daha əsla qəmgin olmayacağı bir səadətə qovuşmuşdur!" deyə səslənər. Rəbbin məxluqatın hüzurunda səndən razı olduğunu elan etmişdir. Sənin haqqında yaxşı zənn edənlərin zənni gerçəkləşmiş, səni ittiham edənlərin isə qarayaxmaları boşa çıxmışdır.

YAXŞILIĞIN MÜKAFATI

Məxluqatın içindən sənin sabah əldə edəcəyin bu dərəcə dünyada ikən insanlara yaltaqlıq etmədən və onların gözündə yüksəlməyi, məqamlara çatmağı istəmədən yalnız Rəbbinin itaəti ilə ömür sürməyinin tam bir qarşılığıdır. Tək olan və ortağı olmayan Allaha qarşı davranışlarındakı sədaqət və Rəbbinə qarşı rəğbətinin əvəzidir. Allah bütün məxluqatın qarşısında sənə bu böyük məqamı ehsan etmiş, sənə olan razılığını və dostluğunu elan etmişdir.

Düşün bir anlıq! Sən yaradılmışların səflərini yara-yara irəliləməkdəsən. Üzünün nur və gözəlliyi, könlünün sevinc və şadlığı ilə əməl dəftərini sağ əlində tutursan. İnsanların gözləri Allah qatında çatdığın lütfə yetişmək həsrəti ilə və böyük bir həyəcanla sənə tərəf çevrilər. Həqiqətən, bu məqamı əldə etmək üçün Allaha tərəf daha böyük bir ümid və əməllə çalış! Çünki yalnız O lütf edərsə, buna çata bilərsən. Bu qarşı-qarşıya qalacağın iki böyük hadisədən biridir.

Safvan bin Mihrəzin belə dediyi bildirilmişdir: "Mən Abdullah bin Ömər in əlindən tutmuşdum. Yanıma bir adam gələrək: "Allahın qulu ilə təkbətək danışıması haqqında Peyğəmbərdən (Allahın salamı və xeyir-duası onun üzərinə olsun) nə eşitdin?" deyə soruşdu. Abdullah bu cavabı verdi:

"Peyğəmbəri (Allahın salamı və xeyir-duası onun üzərinə olsun) belə buyurarkən dinlədim:

"Qiyamət günü Allah mömini Özünə yaxınlaşdırar. Üzərini örtər və onu insanlardan gizlədərək belə buyurar: "Ey qulum, filan-filan günahını bilirsənmi?" Qul: "Bəli, ey Rəbbim!" deyər. Sonra yenə Allah: "Ey qulum, filan-filan günahını da bilirsən elədirmi?" deyə soruşar. Beləcə, bütün günahlarını özünə etiraf etdirər. Qul artıq ürəyində həlak olduğunu düşünər. O anda Allah belə buyurar: "Dünyada da bunları sənin üçün ördüm. Bu gün də onları sənin üçün örtürəm." Sonra da əməl dəftəri sağ əlinə verilər. (Buxari)

Kafir və münafıqlərə gəlincə, hazır dayanan mələklər onlar üçün belə deyrlər: **"Allaha qarşı yalan uyduran kəsdən daha zalım kim ola bilər? Onlar Rəbbinin hüzuruna gətiriləcək və şahidlər: "Bunlar Rəbbinə iftira yaxanlardır" – deyəcəklər. Allahın lənəti olsun zalımlara!"** (*Hud surəsi 18*)

Səid deyir ki, Qatadə belə dedi: "O gün üzülüb, üzüntüsü bircə məxluqa belə gizli qalan heç bir nəfər də yoxdur." (Əhməd)

İbn Məsuddan belə dediyi rəvayət edilmişdir: "Allah Qiyamət günü mömin qulunun üzərinə pərdə sərər və belə buyurar:

"Ey Adəmoğlu! Bu sənin filan-filan gün etdiyən yaxşı əməlidir, onu qəbul etdim. Bu da sənin filan-filan gün etdiyən günahındır, onu da bağışladım." Bunu eşidən qul o andaca səcdəyə qapanar. Camaat da: "Dəftərində (və ya kitabında) yaxşılıqdan başqa bir əməl olmayan bu saleh qul nə xoşbəxtidir!" deyər.

Abdullah bin Hənzələnin də belə dediyi rəvayət edilmişdir:

"Şübhəsiz, Allah Qiyamət günü qulunu hüzurunda durdurur, əməl dəftərindəki günahları aşkarlayar və ona: "Sən bunu etdinmi?" deyər sual edər. O qul: "Bəli, ey Rəbbim!" deyər. Sonra Allah: "Bu gün onunla səni rüsvay etməyəcəyəm. Səni bağışladım!" buyurar. Qul isə Qiyamət gününün rüsvayçılığından qurtulduğu o anda bu ayələri deyər: **"Budur, oxuyun kitabımı! Mən bilirdim ki, etdiklərimin hesabına qovuşacağam".** (Haqqə surəsi 19-20)

KAFİRLƏRƏ QARŞI ALLAHIN QƏZƏBİ

Bayaq zikr edilənlərin əksi olan digər hal isə Rəbbinin sənə belə buyurmasıdır: "Qulum, mən sənə qəzəbliyəm. Lənətim üzərinə olsun. Etdiyin böyük günahlarını sənin üçün əsla bağışlamayacağam. Etdiyin yaxşılıqları əsla qəbul etməyəcəyəm. Böyük günahlarını göstərdiyi zaman söyləyər: "Bunlardan xəbərdarsanmı?" Sən:

"İzzətinə and içirəm ki, bəli!" deyər cavab verərsən. Sonra Allah sənə qəzəblənər və: "İzzətimə and olsun ki, onları Məndən qurtara bilməzsən!" buyurar. Daha sonra zəbaniləri çağıraraq bu əmri verər:

"Aparın bunu!" Ulu sözü, heybət və cəlalı ilə bunu

söyləyərkən Əziz və Cəlal olan Allah barədə necə zənn edərsən?

Düşün bir anlıq, Allah səni bağışlamasa, sən İzzət və Qüdrət sahibi Allahın qəzəbinə səbəb olmusan və O səni zəbanilərə həvalə edib. Sən ənsəndə və boynunda onların pəncələrinin dəhşətli toxunuşdan başqa bir şey hiss etməzsən. Zəbanilərin əllərində, üzünün rəngi qaralmış halda Cəhənnəmə aparılarkən, artıq həlak olduğuna dəqiq əmin olmuş və pərişan bir vəziyyətdə Cəhənnəmə doğru sürüklənərkən özünü bir təsəvvür et!

Qapqara olmuş üzünlə, əməl dəftərin sol əlində, məxluqatın arasından fəryad və fəğan edərək keçib gedirsən. Mələk də qolundan tutaraq belə səslənər: "Bu filankəs oğlu (və ya qızı) filankəs elə bir bədbəxtliyə nail oldu ki, bundan sonra əsla xoşbəxtlik tapmayacaqdır!" Allah səni qəzəbinə layiq bilmişdir. Məxluqatın arasında rəzil və rüsvay olursan. Sənin haqqında yaxşı düşüncələrin bu düşüncəsi yanlışı çıxmış, haqqında pis zənn edənlərin isə zənnləri gerçəkləşmişdir.

RİYANIN CƏZASI

Bəlkə də Allah sənə bunu dünyada ikən Rəbbinin qatında məqam və dərəcəni itirmək bahasına qulların yanında yaxşı tanınmaq üçün Ona olan itaət və ibadətində riyakar davrandığına görə nəsib etmişdir. Beləcə də səni davranışlarınla Ondan üstün tutduğun insanların yanında rəzil etmişdir. Çünki sən Allahın razılığı əvəzinə Allaha olan itaət və ibadət işlərində o qulların tərifinə razı olub məmnun olmuşdun. Bir o vəziyyəti düşün, bir də bunu! İki vəziyyətdən hansının səni ucaltdığını, hansının sənin

rəzil olmana səbəb olduğunu diqqətlə düşün!

Kəbin belə dediyi rəvayət edilmişdir: "Bir insanın Cəhənnəmə aparılması əmr edilər-edilməz yüz min mələk üzərinə birdən hücum edər."

Əbu Abdullah dedi ki: "Mənə belə bir bilgi çatdı: Qul Allahın hüzurunda dayandırılaraq gözləməsi uzanarkən mələklər belə deyərlər:

"Allahın lənətinə uğrayası qul! Əziz və Cəlal olan Allaha bu qədər çoxmu qarşı çıxdın? Amma dünyada ikən çox gözəl zahiri görünüş nümayiş etdirərdin." Əbu Abdullah sözlərinə davam edərək belə dedi:

"Kim ki, Allahın sevmədiyini işlərlə özünü insanlara sevdirməyə çalışar və Allahın xoşlamadığı şeylərlə Ona qarşı çıxarsa, o kəs Rəbbinə İzzət və Cəlal sahibi Allahın ona hiddətlənmiş və qəzəblənmiş halı ilə qovuşar."

BEŞİNCİ BÖLÜM

(SIRAT)

SIRATIN MAHIYYƏTİ

Bütün ülgüc kimi itiliyi və sürüşkənliyi ilə Cəhənnəmin üzərindən uzanan və altında da Cəhənnəm atəşinin dilimləri dalğalanarkən gözünü qaldırıb Sırat körpüsünə baxdığı zaman ürəyinə dolan qorxunu təsəvvür edə bilərsiniz?

Bu nə müdhiş və dəhşətli bir mənzərədir! Üzərindən keçəcəyiniz dəqiq olaraq əminsən və qorxudan bərəlməmiş gözlərlə Cəhənnəmin qaranlığına baxırsan. Atəş dalğalarının cırtılısını və ya dərindən qabarmasının gurultusunu eşidirsən.

Mələklər o anlarda belə səslənər: "Rəbbimiz, bunun üzərindən kimi keçirmək istəyirsən?" Yenə səslənərlər: "Rəbbimiz, Rəbbimiz! Sən xilas et, sən qoru!" O qorxunc, ət ürpədən mənzərəyə baxarkən birdən belə əmr eşidilər: "Çıxın körpüyə!" Birdən-birə sən ilə bərabər bütün məxluqatın ayağı altından torpağın yüksəlməsini hiss edərsən. Sonra olduğu yer başqa bir yerə çevrilər. Bütün məxluqat sanki ağappaq gümüşdən ibarət olan bir yerə yayılır.

Sonra sən bu dəhşətli körpünü seyr edərkən sən ilə birlikdə hər kəsə belə deyilər: "Çıxın körpünün üzərinə!" Sənə bu - "Körpüyə çıx!" əmri verildiyi andakı həyəcan və qorxudan ürəyinin əsməsini təsəvvür et! Ağlın başından çıxar sanki. Sonra körpüyə çıxmaq üçün ayağının birini qaldırırsan. Ayağının altı ilə onun kəskinlik və itiliyini

hiss edərsən. Qorxudan ürəyin ağzına gələr. Sonra digər ayağını da körpünün üzərinə qoyub dikələrsən. İndi tam olaraq körpünün üzərində dayanmısan.

SIRATDA GÜNAH YÜKÜ

Kürəyində daşdığı günah yükün getdikcə ağırlaşmaqdadır. Qəlbinin qorxudan əsməsinə baxmayaraq, körpüdə yeriməyə başlamış və nəhayət zirvəyə çatmısan. Birdən körpünün yellənməsindən aşağıya doğru sürüşməyə başlayarsan. Aşağıda Cəhənnəmin qaynaması bütün insanları bir iztiraba sürükləmişdir. Önündən və arxandan insanlar ardı-ardına Cəhənnəmə yuvarlanmaqdadırlar.

Bu qorxu dolu anlarda öz halını bir anlıq düşün! Sənin önündən və arxandan gələn qadın və kişilərin ayaqları sürüşər və sən onların Cəhənnəmə girməsini dəhşət içində izləyərsən. Başları önlərinə əyilmiş, ayaqları namnazik körpünün üzərində hərəkət edən insan seli... Həqiqətən, ürək ağrısından bir səhnədir. Mələklər bəzi kişilərin saqqallarından, bir qisim qadınların isə saçlarından yaxalamaqdadırlar. Bəzi məxluqların isə boyunlarında halqalar vardır.

YÜKSƏLƏN QIĞILCIMLAR

Cəhənnəm atəşi onları yaxalamaq üçün durmadan coşub qaynamaqda və körpü üzərində olan məxluqatın başlarına qədər qığılımlar püskürməkdədir. Vəzifələndirilmiş mələklər insanlara qarmaqlar atıb çəkməkdə, atəş isə onları udmaq arzusu və həsrəti ilə

kükrəyib hayqırmaqdadır. Atəşin qığılımları insanların alınadək sıçrayıb çatmaqda və onları Cəhənnəmin dibinə qədər çəkməkdədir. İnsanlar artıq qurtuluşlarından ümidlərini üzmüş vəziyyətdə fəryad və fəğan etməkdədirlər. Alov dilimlərinin ta başlarının bərabərinə qədər çıxmasından aşağıya doğru yuvarlanmaqda və "Məhv olduq! Həlak olduq!" deyə bağırmaqdadırlar. Sən də "ayağım sürüşər körpüdən yıxılam, düşüb bədənim parça-parça olar, atəş məni də udar" qorxusu içərisində onlara baxmaqdasan.

SIRATDA HALIMIZ NECƏ OLACAQ?

Bu halını sakit bir başla və gücsüz bədəninə baxaraq bir düşün!

Sən bütün bu baş verəcəklərə dözmək üçün nə qədər də zəifсэн...

Odur ki, əvvəl-axır keçəcəyin o körpünün üzərindən rahat adlayıb Cənnətə qovuşmaq üçün hələ nə qədər ki dünyadasan günah yükünü azalt. Heç şübhəsiz ki, Qiyamət gününün təhlükələri hələ dünyada ikən bunları düşünən, bu təhlükələrdən xilas olmaq ümidi ilə gözəl əməllər edən, qəlblərində Axirətdəki xilasın ağır yükünü daşıyan Allah dostları üçün asanlaşdırılır.

Elə isə sən də bu eşitdiklərini davamlı olaraq gözünün önünə gətir, Axirətin qorxu və qavğasını yadından çıxartma ki, Rəbbin də Qiyamətin ət ürpədən, qorxunc dəhşətlərini sənin üçün yüngülləşdirib asanlaşdırsın. Çünki Allah and içərək öz dostlarına həm dünyadakı, həm də Axirətdəki dəhşətləri daddırmayacağına söz vermişdir.

“Şübhəsiz ki, Allahın dostlarının heç bir qorxusu yoxdur və onlar kədərlənməyəcəklər. Onlar iman gətirmiş və Allahdan qorxmuşlar. Dünya həyatında da, Axirətdə də onlara müjdə vardır. Allahın kəlmələri əsla dəyişilməz. Bu, böyük uğurdur.” (Yunus surəsi 62-64)

ALTINCI HİSSƏ

(CƏHƏNNƏM)

BİRDƏN SIRATDAN YIXILSAN...

Səni dəhşətə salan qorxu ilə və öz zəif bədəninlə Sırat körpüsünün üzərindən keçməyini təsəvvür et! Əgər qəzəbə tuş gəlmiş və bağışlanmamınsansa, birdən-birə ayağının Sıratdan sürüşdüyünü görərsən. Əgər Allah səni qorumazsa, ayağın Sıratın üzərində sürüşərkən halını düşün. O zaman öz-özünə "Əbədi olaraq məhv olub getdim!" deyərsən. Ağlın çəsar. Sonra o biri ayağın da sürüşər. Başı aşağı yuvarlanarsan. Ayaqların Sıratdan birdəfəlik üzülər. Dəmir qarmaqların dərinə və ətinə batmasından başqa bir şey hiss etməzsən. Onlar vasitəsilə atəşə doğru dartılırsan. Atəş isə sənin üzərinə amansızcasına hücum edər. Cəhənnəm öz Rəbbinin qəzəbi üzündən qabarmış, şahə qalxmış bir haldadır. Atəş səni çəkdikcə sən Sıratdan daha aşağıya doğru enərsən. Atəşin hərərətinə hiss etdiyən anda "Məhv oldum! Həlak oldum!" deyə fəryad edərsən. Peşmanlıq və təəssüf bütün qəlbini bürümüşdür. Hələ ölməmişdən əvvəl və dünyada ikən Əziz və Cəlal olan Allahı razı etməyi, Onun xoşlamadığı hər şeydən əl çəkməyi və beləcə də səni bağışlamasını əbəs yerə təmənnə edərsən.

Nəhayət sən atəşin ortasına çatınca alovlar sənin üstünü tamamilən örtər. Ürəyinin həsrət və müdhiş bir peşmanlıq hissi son nöqtəsinə çatar. Sən Cəhənnəmə atıldığın anda şişərsən. Üzüqoylu Cəhənnəmə yuvarlanaraq fəryad və fəğan etdiyən anda Əziz və Cəlal olan Allah Cəhənnəmdən "Doldunmu?" deyə soruşar. Sən həm Uca

Allahın səslənməsini, həm də Cəhənnəmin bu cavabını eşidərsən: **"Yenə də varmı?"** (*Qaf surəsi 30*). Sən atəşin içində ikən, alovlar vücudunu bürümüşkən və bütün bədənin başdan-başa yaralar içində ikən Uca Allah: "Boş yerin varmı?" deyər. Sonra çox keçməz ki, vücudun axar, ətlərin tökülər, sadəcə sümüklərin qalar. Daha sonra atəş daxilinə hücum edər. Orada nə varsa, hamısını yeyib qurtarar. Sən fəryad edərsən, atəş isə ciyərlərinin içinə girər. Ciyərlərinin halını təsəvvür edə bilərsən? Sən ağlayaraq peşmançılığını hayqırdığın anda belə artıq sənə heç kimin yazığı gəlməz. Bir daha günaha dönməyəcəyinə söz verib tövbələr etsən də, nə tövbən qəbul edilər, nə də fəryadına bir cavab verilər.

CƏHƏNNƏMİN İÇKİSİ

Orada – o dəhşətli məkan olan Cəhənnəmdə zaman keçdikcə öz halını bir düşün! Əzab daha da şiddətlənərək davam edər. Sıxıntı ən son nöqtəsinə çatar. Susuzluğun getdikcə artar və hələ dünyada ikən içdiyin nemətləri xatırlayarsan. Cəhənnəmə sığınarsan. Sənə əzab vəmək üçün vəzifələndirilmiş mələyin əlindən qabı alarsan. Əlinə götürər-götürməz ovucların yanar. Qabın istisindən və hərərətinin şiddətindən əlinin əti parça-parça olub tökülər. Sonra o qabı ağızına yaxınlaşdırarsan. Üzünü qarsar. Sonra udqunmağa çalışdıqca boğazının dərisi soyular. İçki mədəyə enərək bütün daxili orqanlarını parçalayar.

Sən fəryad və fəğan edərsən. O an dünyadakı ləziz içkiləri, onların soyuqluğunu və dadını xatırlayarsan. Bədəninə bir az dincəltmək üçün dünyada öyrəşdiyin kimi yuyunmaq və bəlkə bu vasitə ilə sərinləmək üçün qızgın su hovuzlarına doğru qaçarsan. Qızgın suya girən kimi

təpədən dırnağa bütün bədəninin dərisi soyular. Hovuzdan daha sərin olar deyə təkrar atəşə doğru qaçarsan. Sonra yenə atəşin yanğını sənə şiddətli gələr və təzədən suya qayıdarsan. Beləcə atəşlə qaynar su arasında get-gəldə qalarsan.

Atəşin hərarəti son dərəcəyə çatır. Sən isə rahatlanmaq üçün bir şey axtararsan. Qaynar su ilə atəşin istisindən dəhşətə gəlersən. Sərin bir yer axtararsan, amma əsla tapa bilməzsən. Sıxıntı, susuzluq və yorğunluq dayanılmaz nöqtəyə çatanda qəflətən Cənnəti xatırlayarsan. Əziz və Cəlal olan Allahın yaxınlığını və Cənnət nemətlərini itirməyin peşmanlığı və kədərindən qəlbin inanılmaz dərəcədə sıxılır. Sonra Cənnət içkilərini, soyuq çeşmələrini və bəxtiyar yaşayışını xatırlayarsan. Bunlardan məhrum olmağının həsrəti könlünü parça- parça edər.

CAVABSIZ QALAN FƏRYAD

Cənnətdə ata, ana, qardaş, bacı və bunlar kimi yaxınlarının olduğunu xatırlayarsan. Əzilmiş bir qəlbdən yüksələn kədər dolu bir səslə onlara belə səslənərsən: "Ey canım anam! Ey atam! Ey qardaşım! Ey bacım! Ey dayım! Ey əmim! Nə olar bir qurtum su ver!" Onlar da sənə rədd cavabı verərlər.

Od sakinləri Cənnət əhlini səsləyib deyəcəklər: "Bizim üstümüzə bir az su və ya Allahın sizə verdiyi ruzidən tökün". Onlar isə deyəcəklər: "Allah bunları kafirlərə haram etmişdir". (Əraf surəsi 50-ci ayə)

Beləcə ümidinin qırıldığından və Əziz və Cəlal olan Rəbbinin sənə olan qəzəbi üzündən yaxın qohum-əqrəbalarının da səndən üz döndərmələrinin həsrət və

üzüntüsündən qəlbin parçalanar. Bundan sonra isə dünyaya səni geri göndərməsi ümid və diləyi ilə o andaca fəryad edib Allaha sığınarsan:

"Ey Rəbbimiz! Bizi buradan Cəhənnəm odundan çıxart! Əgər bir də Sənin xoşuna gəlməyən pis işlərə qayıtsaq, şübhəsiz ki, zalım özümüz özümüzə zülm etmiş olarıq." (Muminun surəsi 107-ci ayə)

Uzun bir zaman sənə dəyər vermədiyini göstərmək üçün Allah sənə cavab verməz. Şübhəsiz ki, səsin Onun yanında mənfurdur. Məqamın Onun qatında aşağıdır. Nəhayət Ona bəslədiyən bütün ümid və əməl bağlarını kəsən bu sözlərlə sənə səslənər:

"Orada zəlil məyus vəziyyətdə durub qalın və Mənə heç bir şey deməyin!" (Muminun surəsi: 108)

Sən susmağın əmr edən və sənin kimi məxluqlara cavab verilməyəcəyini bildirən Onun bu ulu kitabını eşidərkən sanki ağız və burnun tıxanar. Ruhun bədənindən çıxmaqla qalmaq arasında tərəddüdlə gedib-gələr. Köksündə nəfəsin daralar. Səsli-səsli inləyərək, lakin danışmağa belə taqətin olmadan iztirab içində qalarsan.

ÜMİDSİZ ÇİRPİNİŞ

Sonra Allah ümitsizliyini və həsrətini daha da artırmaq istəyər. Sənin və Cəhənnəmdəki digər düşmənlərinin üzünə Cəhənnəm qapılarını bağladar. Əgər O səni bağışlamazsa, Cəhənnəm qapısının bağlandığı an öz halını düşünə bilirsənmi? Üzünə Cəhənnəm qapıları bağlanarkən cırıltısını eşitdikdə sən və digər Cəhənnəm sakinlərinin ümitsizliyi nə böyük olacaq! Çünki Allahın

qapılarının bu cür Cəhənnəm əhlinin üzünə bağlanması oradan heç bir kəsin çıxması üçündür. Ümitsizlikdən onların ürəkləri parçalanar, ümid işartıları tamən sönər. Onlar üçün əbədi olaraq Allahın əzabından heç bir xilas, qurtuluş və nicat qapısı yoxdur!

Qarşılarında ölümsüz, sonsuz bir həyat, bədənlərindən ağrısı heç əskik olmayan bir əzab vardır. Ürəkləri durmadan yanıb qovrulur, onlara əbədi olaraq rahatlıq və dinclik yoxdur. Bitməz əzablar, tükənməz işgəncələr, çarəsiz xəstəliklər, açılmaz qandallar, sonsuzadək çıxarılmayan boyunduruqlar, əbədiyyən keçməyən susuzluqlar, əsla bitməyəcək sıxıntılar, boğazlarında tıxanıb qalan zəqqumlar və heç bir zaman onları tərək etməyən aclıq hissi...

ALLAHIN RİZASINI İTİRMƏK QORXUSU

Cəhənnəm əhli boğazlarında tıxanan zəqqumu udmaq üçün "Su!" deyə imdad edərlər və onlara verilən qaynar su ciyərlərini parçalayar. Əziz və Cəlal olan Allahın rizasını itirmək qorxusu ürəklərinə hakim olar. Allahın Cənnətdə yaratdığı nemətlərdən məhrum olmaq müsibəti qəlblərini parça-parça edər. Ağlamaqlarına baxmayaraq, onlara məhəl qoyulmaz, çıxırtılarına cavab verilməz, fəryadlarına kömək gəlməz, peşmanlıqları qəbul edilməz və günahları bağışlanmaz. Əziz və Cəlal olan Allahın qəzəbi onların üzərində olar. Onlardan çəkdikləri bu qədər əzab və işgəncə muqabilində belə razı qalınmaz. Çünki Allahın onlara qəzəbi tutmuşdur. Onlar Allahın gözündən düşüb və dəyərlərini itiriblər. Buna görə də onlardan üz çevrilmişdir. Ac və susuz bir halda Cənnət əhlinə olan yaxınlarını çağırırdıqda onların hallarını bir görə bilsəydin... Bu cür

yalvararlar: *"Ey Cənnətdəkilər! Ey atalar, analar! Qardaşlar, bacılar! Qəbrimizdən susuz çıxdıq, Allahın hüzuruna susuz çatdıq, susuz bir halda Cəhənnəmə atılmağımız əmr olundu. Biza bir azacıq su və ya Allahın sizə ruzi olaraq göndərdiklərinədən bir şey verin!.."* Cənnətdəkilər onlara: *"Susun!"* deyə cavab verərlər. Onlar ümitsiz bir halda vurnuxarlar. Sonsuzadək ürəkləri sərinlik və rahatlıq görməz. Orada əbədi olaraq ağızlarına soyuq bir şey dəyməz, heç bir vaxt gözlərinə yuxu getməz. Onlar davamiyyətli bir əzab və bitməz bir məşəqqət içərisindədirlər.

ALLAH BAĞIŞLAMAZSA...

Allah bağışlamazsa, sənin də halının eynən bu misallardakı kimi olacağını düşün. Əzab çəkənlərin surətlərini bir görə bilsəydin... Atəş ətlərini didib qurtarmış, üz gözəlliklərini sıyıb aparmışdır. Bədənləri əriyib getmişdir. Sadəcə yanmış və qaralaraq bir-birinə yapışmış sümüklər qalmışdır. Zəncir və boyunduruqlar içində əzab və izzətlər çəkməkdə, ölmək və həlak olmaqlarını fəryadla istəməkdə, çığırtı ilə ağlayıb fəğan etməkdədirlər. Onların bu halını görsəydin, dəhşətli mənzərələrin təsirindən ürəyin dayanar, pis qoxulardan taqətin tükənər, bədəninin şiddətli istisindən və nəfəsinin hərərətidən ruhun vücudundan çıxardı. Sən də onlardan biri olaraq tamamilə ümidini itirmiş və dəhşətli aclıq, susuzluq, qorxu və əzablar içində özünü bir düşün! Görəsən halın necə olar? Allahın sevib bəyənmədiyi şeylərə baxmağının cəzası və qarşılığı olaraq iki gözünə atəş dolar. Sən həmin atəşin gözlərini qovurarkən çıxardığı səsi eşidərsən. Atəş qulaqlarına nüfuz edər və sən onun uğuldayan gurultusunu eşidərsən. Alov səni bürüyər,

sümüklərindən ətini ayıraraq içinə nüfuz edər. Ciyər və bağırsaqlarını yandırıb qurtarar. Qəlbinə peşmanlıq, üzüntü və çarəsizlik dolar.

GÜNAHLARINA AĞLA

Acizliyinə qarşı nə qədər ki, bağışlanma fürsətin varkən bunları sakit bir başla düşün. Rəbbinin sevmədiyi və razı olmadığı şeyləri tərək et! Beləliklə də bəlkə O da səndən razı olar. Ağlınla Ona sığın və günahlarının bağışlanmasını diləyərək göz yaşları ilə tövbə et ki, səni bağışlasın. Qorxundan ağla ki, sənə mərhəmət edib qüsurlarını əfv etsin! Eyni zamanda Əziz və Cəlal olan Allah hər şeyi bilir, səni görür və səninlə bağlı gizli və aşkar heç bir şey Onun elmindən qaçmaz. Sənə qəzəb, nifrət, hirs və acıqlı baxmasından çəkin!

O sənə qəzəblənərsə, sən rahatlıq və sevinc üzü görməzsən. Allahın əmrlərinə qarşı çıxmaqdan uzaq dur, Ondən qorx, Ondən həya et! Ucalığını danma! Səni gördüyünü yadından çıxarma! Nəzərlərinin sənün üstündə olduğunu unutma! Və sənün üzərində olan uca məqamına, sənə bələd olmağına iman et! Günahlar içində ölmədən Ondən qorx və Onun razı olmadığı əməllərdən çəkin! Onun əmrlərinə tabe olaraq etdiyün günahlardan əzab çəkdiyini görməlidir ki, bu günahlardan nə qədər peşman olduğunu bilsin. Ona qarşı çıxdığına görə üzüntün böyük olsun. Özünə qarşı olan şiddət və üsyanının səni nə dərəcədə boğduğunu görsün. Bunu səndə görərsə, səni bağışlar və günahlarından keçər. Əziz və Cəlal olan Allahın qəzəbinə hədəf olma! Çünki nə Onun qəzəbinə qarşı taqətin, nə əzablarına dözəcək gücün, nə izzirabına tablaşacaq qüvvən,

nə də bütün bunlara dözməyə səbrin var. Zəlalət içində ölmədən və o dəhşətlər nəsibin olmadan özünü hazırla! Ölümün vaxtsız gəldiyini qəbul et və sənə bu anlatdıqlarımızı düşün! O ki qaldı, mən sənə ölümlə bağlı çox az şey danışdım. Etdiyin günahlara haqlı olaraq qarşılıq veriləcəyini bil və başına gətiriləcək müsibətləri gözünün qabağına gətirərək Allahdan qorx! Əziz və Cəlal olan Allah üzərində peşmanlıqdan doğan kədərin izlərini görsün ki, bəlkə sənə mərhəmət edərək böyüklüyü və qüdrəti ilə əfv edər.

YEDDİNCİ HİSSƏ

(CƏNNƏT)

MÖMİN SIRATDA

Əgər bağışlanmış və əfv olunacaq kimsələrdənsənsə, Allahın sənə lütf edəcəyini düşün! Sıratın üzərindən keçərsən. Nurun sağ tərəfində və sənin önündə yeriyər. Əməl dəftərin sağ əlindədir. Üzün par-par parıldayır. Allahın hüzurundan üzün ağ olaraq hesabını verərək ayrılmış və Onun səndən razı olduğuna əmin olmusan. Abidlər qrupu və müttəqilər zümrəsi ilə birlikdə Sıratın üzərindəsən. Mələklər: *"Ya Rəbbi, Sən qoru! Ya Rəbbi, Sən qoru!"* deyər səslənirlər. Bununla yanaşı qorxu hissi nə sənin, nə də digər möminlərin qəlbini bir an da olsa tərk etməz. Sən çağırırsan, onlar çağırar. Qurani-Kərimdə bu barədə belə deyilir: **"Ey iman gətirənlər! Allaha səmimi-qəlbdən bir daha günaha qayıtmamaq əzmi ilə tövbə edin. Ola bilsin ki, Rəbbiniz günahlarınızın üstünü örtsün və sizi ağacları altından çaylar axan cənnətlərə daxil etsin. O gün Allah Öz Peyğəmbərini və onunla birlikdə iman gətirənləri xəcil etməz. Onların iman nuru qıl körpüsü üstündə onlara yol göstərmək üçün önlərindən və sağ tərəflərindən axıb şölə saçarkən onlar belə deyəcəklər: "Ey Rəbbimiz! Bizim nurumuzu tamam-kamal elə və bizi bağışla. Həqiqətən, Sən hər şeyə qadirsən!"** (*Təhrim surəsi 8-ci ayə*). Münafıqları nurları sönmüş, qəlblərini qorxu bürümüş və nurlarının tamamlanmalarını və bağışlanmalarını istədikləri anı bir düşün!

SIRATDAN KEÇMƏ SÜRƏTİ GÜNAH YÜKÜNÜN YÜNGÜLLÜYÜ İLƏ ÖLÇÜLƏCƏK

Düşün bir anlıq! Sən qorxularına baxmayaraq, sürətlə keçib gedirsən. Sıratdan keçiş sürətin günahlarının ağırlığında və yüngüllüyündə olduğunu göz önünə gətir. Körpünün sonuna çatmısan. Qəlbini bürüyən ümid hissi artmaqda, vücudunu nur bürüməkdədir. Hələ Sıratın üzərində olsan da artıq Cənnətin nemətlərini gözlərinlə görürsən. Ürəyin Cənnətə, Allahın qonşuluğuna, rizasına qovuşacağına əmin olmuşdur. Allahın razılığını tezliklə qazanmaq həsrətindəsən. Nəhayət Sıratın sonuna çatmısan. Bir ayağınla Sıratın sonundan Cənnətin qapısı arasında olan bölgəyə addım atırsan. Atdığın ayağını yerə qoyursan. Hələ ki, digər ayağın Sıratın üzərindədir. Qorxu və ümid birlikdə qəlbini bürümüşkən və sənə qalib gəlmişkən digər addımını da atırsan. Artıq Sıratı bütünlüklə keçmişən. Cənnətin qapısı ağızında iki ayağını da o gözəl torpaqlara basmısan. Bütün vücudunla körpüdən ayrılmış və artıq onu geridə qoymusan. Cəhənnəm isə hələ də üzərindən keçənlərin altında çalxalanıb durar.

Sən çevrilib Sıratın üzərindəki insanlara və onun altında kükrəyən Cəhənnəmə baxırsan. Cəhənnəm qəzəb və hiddətlə coşub nərildəyərək Sıratdan ayağı büdrəyənin üzərinə atılmaqda, onların baş və bədənlərini bürüməkdədir. Allahın səni qurtardığı təhlükənin böyüklüyünə dönüb baxdıqda qəlbini sevinc hissi ilə dolar. Allaha həmd edərsən. Şükür etmək ehtiyacın daha da artar. Acizliyinə və zəifliyinə baxmayaraq, Rəbbin səni o dəhşətli təhlükədən xilas etmişdir.

Cəhənnəmi və Sırat körpüsünü arxada qoymuş, Yaradanın qonşuluğuna – Cənnətə doğru gedirsən. Sonra arxayınqla Cənnətin qapısına doğru addımını atırsan. Qəlbin sevinc və nəşə ilə dolmuşdur. Sevinc və fərəhlə yeriməyə davam edirsən.

CƏNNƏTİN QAPISINA ÇATMAQ

Tam Cənnətin qapısına çatanda qapı bütün gözəlliyi ilə qarşında durar. Gözəllik və nura – Cənnət qapılarının hüsnü-camalına baxırsan. Sən və ətrafında olan Allah dostları Cənnətin qapısına çatanda varlığınız sevincdən uçar. Fərəhdən coşan könlün tezliklə Cənnətə girməyə can atar. O nurlu məkan sakinləri arasında özünü bir təsəvvür et! Onlar kərəm və xoşbəxtliyə qovuşmuş bəxtiyarlardır. Çöhrələri Allahın rızasından par-par yanar. Sevincli, nəşəli və şəndirlər.

Cənnətin qapısına məzarının toz-torpağı, məhşərin hərarəti və başına gələnlərin yorğunluğu ilə çatmısan. Allahın dostları üçün hazırladığı çeşmələrin gözəl suyuna baxarsan. Soyuqluğuna sevinərək həmin an suyun içinə dalarsan. O qədər xoş gələr ki sənə... Məhşərdə çəkdiyən üzüntü və yorğunluğu bir andaca yox edər. Səni hər cürə toz və kirdən tərtəmiz edər. Toxunar toxunmaz hiss etdiyən sərin çeşmə səni son dərəcə sevindirər. Hələ Sıratın hərarətindən və qovurucu istisindən yeni qurtulmuşsan.

Cənnətin qapısı ağızına bədənlərinin bir qismini atəşin yalayıb yandırdığı başqa kimsələr də çatar. Sən də elə biri ola bilərsən. Məhşərin hərarətindən, məxluqatın nəfəslərinin

hərarətindən, Sıratın dəhşətli məşəqqətindən qurtuluşu bəs nə bilmişdin?

Bütün bunlardan keçərək Cənnətin qapısına qədər çatmışsan. Sıratın hərarətindən və Qiyamətin yandırıcı yaxan istisindən sonra vücudun o suyun sərinliyinə daldığı zaman qəlbindəki sevinci bir təsəvvür et!

Sən Cənnətə girmək və orada əbədi qalmaq üçün təmizlənərək yuyunduğunu bildiyin üçün son dərəcə fərəhliyə. Suda yuyunduqca yuyunarsan. Getdikcə rənginin gözəlliyi artar, vücudunu parlaqlıq və rahatlıq bürüyər. Sonra o sudan ən gözəl şəkildə və nurun tamamlanmış olaraq çıxarsan. O sudan çıxıb mükəmməl gözəlliyinə, camalının füsunkarlığına və parlaqlığına baxdığın an könlünün nə dərəcədə sevinc içində olduğunu təsəvvür et! Çünki artıq sən ancaq Rəbbinin qatına - Cənnətə girmək üçün təmizləndiyinin fərqindəsən.

ÇİRKİNLİKLƏRİ TƏMİZLƏYƏN ÇAY

Sonra başqa bir çaya tərəf yönələr və ətrafındakı qablardan birini əlinə alarsan. Gözünün önünə o qabın və içəcəyin suyun gözəlliyini gətir. Sən əmin olacaqsan ki, bu suyu içərək qəlbini bütün kin-küdurətdən və düşmanlıqdan təmizləyir, vücudunu əbədi olaraq rahatlayırsan. Nəhayət qədəhi dodağına qoyub mayeni qurtumladıqca əvvəllər dadını heç bilmədiyini və içməyə alışmadığın bir su olduğunu öyrənərsən. Boğazından mədəyə axıb gedərkən hiss edəcəyin ləzzət izah olunmazdır. Qəlbini duyduğun sevincdən uçar kimidir.

Daxilin hər cür xəstəlikdən və çirkinlikdən tər-təmiz olar. Daha əvvəl içində olan səni qəm, qayğ, hirs, sıxıntı, əsəb və düşmanlığa doğru çəkən hər xasiyyətdən təmizlənmiş köksünün yüngülləşdiyinin şahidi olarsan. O anda daxili aləminin tər-təmiz olmuş sərinliyi nə qədər gözəl və bu hissən qəlbinə verdiyi rahatlıq nə qədər də xoşdur!

Sonunda sənin və yanında olan digər Allah dostlarının da qəlb və bədən təmizliyi tamamlanan kimi Comərd və Mərhəmətli olan Rəbbin mələklərdən olan gözətçilərinə əmr edər. Onlar daimi olaraq Allaha itaət edərək Ondan qorxmaqda, əzabına görə ürpənib titrəməkdə, Ona təzim və təsbih edərək heybət duymaqda və qəzəbindən çəkinməkdədirlər. Allah həmin bu gözətçilərə Öz dostları üçün Cənnətin qapılarını açmağı əmr edər.

AÇILAN CƏNNƏT QAPILARI

Onlar Cənnətin bağçalarından qapısına doğru sürətlə qaçarlar. Həsərdən çırpınan qəlbləri ilə qapının ağzına çatar və qapıları açmaq üçün əllərini uzadarlar.

Artıq qəti olaraq Cənnətə girəcəyinə əmin olduqda sevinc və həyəcanın daha da artar. Bir anlıq təsəvvür et, bütün dünya həyatın boyu imtahanlara sinə gərib Allah rızası üçün yaşayaraq arzusunda olduğun, qəbrin, qiyamətin, məhşərin, sıratın bütün sıxıntı və dəhşətlərini gözlərinlə görüb ta dərindən yaşayaraq həsrətini çəkdiyən Cənnətin lap qapısının önündəsən. Bu nə böyük həsrət, bu nə şirin vüsəldir... Qapıların açılış səsini eşidərkən için nəşə ilə dolar, qəlbinə bu zamanadək heç duymadığın xoşbəxtlik

hissi hakim olar. Aləmləri Rəbbinin Cənnətinin qapıları üzlərinə açılanların yaşadığı sevinc nə gözəl sevincdir!

CƏNNƏTƏ GİRİŞ

Cənnətin qapıları açılarkən, gözəl qoxuların ətri və axar suların xoş səsi dalğa-dalğa yayılır. Sənin də üzünü və bütün bədənini sanki oxşayıb durar. Cənnətin xoş iyi, kəskin misk qoxusu, qırmızı zəfəranı, sarı kəfuru və ənbəri, meyvələrinin gözəl ətri, yamyaşıl ağacları, sərin mehi hər tərəfə dolub daşar. Bu gözəl qoxular və əsintilər iyilmə duyğunda bir-birinə qarışaraq beyninə çatar, xoşluğu qəlbini doldurar, oradan da bütün orqanlarına yayılır. Gözünlə Cənnət köşklərinin gözəlliyinə - yaşıl zümrüddən, qırmızı yaqutdan, bəyaz mirvaridən ibarət olan böyük daşlarla örtülmüş binalarına baxarsan. Nuru, parlaqlığı və gözəlliyi hər tərəfi əhatə etmişdir. Allah onları parlaqlığı və şəffaflığı ilə mükəmməl yaratmışdır.

Bu və Cənnətdə olan digər gözəlliklərin nuru bir-birinə qarışmışdır. Ora girərkən çox böyük nemətlərə qovuşacağını və Rəbbinin camalını seyr edəcəyini bildiyindən könlün sevinclə dolaraq Allahın pərdələrinə baxarsan. Cənnət havalarının və rüzgarlarının xoş ətri, mənzərəsinin parlaqlığı, mehinin şirin əsintisi və oxşayan sərinliyi ilə birlikdə mükəmməl ab-hava yaranar. Hələ bu, üzünə ilk dəyən və səni qəlbinə qədər nüfuz edərək oxşayan ilk əsintilərdir.

NURLU DƏSTƏ

Düşün bir kərə! Cənnətə girdiyinə artıq əminsən. Cənnətin qapısının sənə və sənənlə bərabər digər Allah dostları üçün açıldığını bilirsən. Ətrafının göz dolduran gözəlliyindən, könlünə qədər nüfuz edən xoş qoxusundan, üzünü və bədənini oxşayan ılıq havasından doymaq bilmirsən.

Bir anlıq düşün! Allah sənə bütün bu şeyləri ehsan etmişdir. Bu mənzərə qarşısında sevincindən ölsən belə sənə qınayan olmaz...

Nəhayət Cənnətin qapılarından içəri girərkən mələklər sizi gülümsəyərək qarşılayarlar. Sonra həmin mələklər Allahın izzətinə and içərək yaradıldıqları gündən bəri ancaq bu anda və yalnız sizin üçün güldüklərini söyləyərlər. Sizlərə **"Salamun-aleykum"** deyə səslənərlər. Mükəmməl surətləri və parlaq nurları ilə birgə gözəl nəğmələrini, xoş sözlərini, şirin dillərini bir anlıq təsəvvür et! Sonra salamlarına bu sözləri də əlavə edərlər: **"Tərtəmiş gəldiniz. Artıq əbədi qalmaq üçün girin buraya!"** (*Zumər surəsi 73-cü ayə*). Cənnətlikləri hər cür kir, pas, kin və paxıllıq kimi maddi və mənəvi ziyanlardan təmiz olmaq və dini və dünyəvi bütün pisliklərdən uzaq olmaqlarını tərifləyib öyərlər. Sonra Allah adına Onun səadət yurdu olan Cənnətə girməklərinə izn verərlər. Daha sonra isə Cənnətliklərin orada əbədiyyən qalacaqlarını bildirərək: **"Tərtəmiş gəldiniz. Artıq əbədi qalmaq üçün girin buraya!"** (*Zumər surəsi 73-cü ayə*) deyərlər.

Sən və sənənlə birlikdə Allahın sevdiyi qulları bu sözləri eşidərkən açılmış qapılardan içəriyə keçməyə can atarsınız. Qapılar içəri girmək istəyənlərə dar gələr. Eynən

Utbə bin Gazvanın Peyğəmbərdən (sallallahu aleyhi və səlləm) nəql etdiyi kimi:

"Cənnətin qapısından sıxlaşaraq girmələri mənim üçün şəfaətimdən daha önəmlidir." (*Hakim, İbn Hibban*)

Cənnətin qapısı izdihamdan sıxlaşar. Qırx illik yol məsafəsi enində olan qapının Rəhmanın dostlarının izdihamına dar gəlməsini nə sanarsan? Yaqut və mirvaridən tikilmiş sarayların gözəlliyini görərək ona doğru can atan bu insan seli nə qədər də dəyərlidir!

Bir anlıq təsəvvüründə canlandır! Məhşərin o müdhiş izdihamı içərisindən Allah səni seçmiş və bağışlamışdır. İndi də Cənnətin qapısına doğru qaçanlarla birlikdə irəliləyirsən. Təmizlənmiş vücutlarla, parıldayan və ay kimi işıq saçan üzləri ilə sevinən kütlə ilə birlikdə sevinirsən. Vücutlarından günəşin şüaları kimi nurlar saçılmaqdadır. Sən Cənnətin qapısından keçib torpağına ayağını basarkən görərsən ki, o torpaq müşkdəndir və üzərində zəfəran yetişmişdir. Müşk gümüş kimi parlaq olan bir zəminin üzərinə səpilmişdir. Onların ətrafında zəfəranlar bitmişdir.

ÖLÜMSÜZLÜK YURDUNA İLK ADDIM

Artıq bu, əzab və ölümdən qurtulduğuna əmin olaraq ölümsüzlük torpağına atdığı ilk addımdır. Sən müşk torpağın üzərində və zəfəran bağçası içərisində addım-addım irəliləyirsən. Gözlərini ağacların gözəlliyindən və gördüyün mənzərənin valehedici görünüşündən çəkə bilmirsən. Sən elə beləcə zəfəran bağçalarında və müşk yığınları içərisində Cənnət torpaqlarında gəzərkən birdən Cənnətdəki zövcələrinə, xidmətçilərinə "Filan adam gəldi!"

deyə səslənərlər. Onlar da səni qarşılamağa gələrlər. Eynilə bu dünyada itmiş bir yaxın adam tapılarkən necə sevinc yaşanarsa, onlar da sənin gəlişindən elə sevinərlər.

Sən öz saraylarına baxarkən birdən onların gözəl səslərini və xoş qarşılıqlarını eşidərsən. Buna görə sevincindən sanki uçmaq istəyərsən. Onların sənin haqqındakı təzahürat səslərini eşidərkən hiss etdiyin sevincdən çaşqın halda ikən oğlan xidmətçilər sənə doğru tələsərlər. Vildənlər, yəni Cənnətin oğlan xidmətçiləri sənin ətrafında səf qurarlar. Onlar sənə doğru gələrkən səbirsizlikdən zövcələrini bir təlaş bürüyər. Hər birisi sənin gəldiyini görüb bir-birilərinə xəbər verərlər. Səni qarşılamaqdan əvvəl xidmətçilər səni görərlər və dönərək zövcənin yanına gəlib gəlişini ona deyərlər. Sənin gəliş müjdəni eşidən hər bir zövcən xidmətçisindən: "Sən doğrudan da onu gördünmü?" deyə soruşaraq gözlərinə inanmayacaqlar. Əgər Allah çadırlarından çıxmalarını onlara izn versəydi səni qarşılamaq üçün özləri çıxardılar. Qurani-Kərimdə Rəbbimiz belə buyurur: **"Otaqlar içində sahiblərinə təhsis edilmiş hurilər vardır"** (*Rahmən surəsi 72-ci ayə*).

Əllərini qapılarının kənarına dayayıb başlarını çölə çıxarırlar və sənin çöhrənin nə zaman görünəcəyini, bu uzun sürən həsrətinin nə zaman bitəcəyini, gözlərinin nuru, rahatlıq qaynaqları, Rəblərinin dostu və Mövlələrinin sevgilisini görəcəkləri anı dörd gözülə izləyərlər. Sən isə bu anlarda saraylarının parlaq gözəlliyinə baxaraq müşk təpələri və zəfəran bağçaları arasında gəzinərsən. Səni gözəlliyi və nuru ilə bərq vuran xidmətçilər qarşılayar

Hüzuruna gələn ilk xidmətçini elə möhtəşəm görərsən ki, Rəhmanın mələklərindən biri sanarsan.

O sənə belə deyər: "Ey Allahın dostu! Mən sadəcə sənənin bir xidmətçinəm. Sənənin əmrinə verildim. Məndən başqa hələ yetmiş min xidmətçin vardır." Sonra parlaqlıq və nurlarıyla xidmətçilərin biri-birini təqib edərlər. Hər biri səni dərin hörmətlə salamlayırlar.

SƏKKİZİNCİ HİSSƏ

CƏNNƏT SARAYLARINA ÇATMAQ

Sən Cənnətdə ikən könlünün sevincini bir düşün! Cənnət xidmətçiləri hüzurunda ayaq üstə gözləməkdə, sənə ehtiram göstərməkdədirlər. Arxasından sədəflərindəki inciləri xatırladan xidmətçilərin səni qarşılayıb salamlayırlar. Sonra gəlib hüzurunda divan qurarlar. Daha sonra xidmətçilər toplusu arasından ehtişamla yeriyərsən. Saraylarına çatana qədər səni müşayiət edərlər. Sarayının qapısına çatanda gözetçilər qapıları açar və pərdələri qaldırırlar. Hamısı da sənə təzim göstərərək ayaqüstə gözləyərlər. Saraylarının qapıları açılıb salonlarının parlaq gözəlliyindən, bəzəkli ağaclarından, nəfis bostanlarından, aydın və işıqlı otaqlarında pərdə qaldırıldığı zaman görəcəyin şeyləri bir anlıq təsəvvür et!

Sən bütün bunlara baxarkən birdən-birə xidmətçilərin zövcələrinə bu müjdəni verərlər: "Bu filan oğlu filandır. Sarayın qapısından içəri girmişdir!" Onlar sənin gəliş və saraya giriş müjdəni eşidər-eşitməz sərilməmiş yataqlarından aşağı atlayarlar. Çadırlar və qübbələr altından gözlərin onlara baxmaqdadır. Səni görmələrindən doğan sevinc içində yataqlarından necə endiklərini seyr edərsən. O nazlı, hüsnü-camallı gözəllərin həyəcanla irəli – sənə doğru atladıklarını bir təsəvvür et!

Gözəl çöhrələri ilə, zinətlər içərisində, vücudlarının nazla bəslənib böyüdüklərini göstərəcəsinə hər birinin sürətlə sənə doğru atıldıklarını bir düşün! Mükəmməl qamətiylə divanından qübbəsinin salonuna və çadırının ortasına enişini bir gözünün qabağına gətir! Çadır və

qubbələrinin qapısına çatana qədər sürətlə irəliləyərlər. Sonra sən gəlib onlara çatana qədər içində gözlədildikləri çadıra və otaqlarının yanlarına əllərini dayayırlar. Beləcə ayaqüstə dayanıb baş və çöhrələrini çölə uzadarlar. Sənin gəlişindən doğan sevinc və nəşə ilə dolu bir qəlb və böyük bir maraqla sənə baxırlar.

CEYRAN GÖZLÜ GÖZƏLLƏR

Könlünün sevinc və qəlbinin xoşbəxtlik duyğusu ilə kükrədiyini xəyal et! Gözlərin səni həsrətlə gözləyən zövcələrinə dikilmiş, onların gözəl üzlərinə və nazlı gözlərinə baxmaqdasan. Onlarla göz-gözə gələrkən ağlın çəşar, qəlbin həyəcanla dolub daşar. Bu zamanadək görmədiyin mükəmməl bir gözəlliklə göz-gözə qalarsan. Otaqlarının qapısına qədər addımlayarsan. Ürəyin şirin bir həyəcan hissindən çırpınar. Onlar da sürətlə və təlaş içində sənə doğru gələrlər. Eşq və məhəbbətin təsirindən sanki quş kimi süzərlər. Vücutlarının nazla bəslənməsi və varlıqlarının ahəng və mükəmməlliyi hər addımlarında gözə çarpar. Sonra onlardan hər biri sənə belə səslənər: "Sevgilim, belə gec gəlməyinə səbəb olan nədir?" Sən belə cavab verərsən:

"Allah bu, bu, bu günahlarım üzündən məni o qədər çox gözlətdi ki, sizə heç vaxt qovuşa bilməyəcəyimi sandım."

Zövcələrin zərif ipəkdən olan paltarlarının ətəklərini müşk zəmisini üzərindən sürüyərək xoş qoxunun yayılmasına və zəfəran otlarının dalğalanmasına səbəb olurlar. Onlardan ən öndə olanı Rəsulullahın ﷺ dediyi kimi, barmaqlarının

ucunu və üzüklərini sənə doğru uzadarlar. (Hədisin əslinə rast gəlinmədi)

Kafur və zəfərandan yaradılmış, min illər uzununu nazla bəslənmiş barmaqların gözəlliyini bir düşün! Əllərini sənə uzadan an necə bir nurla parıldadığını və necə işıq saçdığını bir anlıq təsəvvür et! Barmaqlarını ovcunun içinə aldığı an onların ipək kimi yumşaqlığından az qala ki, sürüşüb əlindən çıxsınlar. Zövcənin əlinə toxunmaqdan aldığı lətif və xoş duyğu könlünə çatar-çatmaz sevinc və həyəcandan ağılı başından çıxar. Sonra əlini ona tərəf uzadarsan. O da səni bağına basar. Zərif boyunlarına dolayarsan qollarını. Bir-birinizi həsrətlə qucaqlayırsınız. Səni qucağına sıxdığı an sanki onun cisminin nazlılıq və nazəninliyi arasında qərq olursan. Onun hüsnü camalından və qucaqlama zövqündən aldığı ləzzəti düşünə bilirsən?

Daha sonra onun gözəl və xoş ətrini hiss edərsən. Könlün ondan başqa bir şey istəməz. Belə ki, zövcənə toxunmaqdan və qoxulamaqdan duyduğun həyəcandan ruhun sevincə qərq olar. Sən bu halda ikən birdən-birə digər biri-birindən gözəl zövcələrin yanına qaçışar, səni qucaqlayar və səni busələrə qərq edərlər. Üzündə onların busə qonduran qönçə dodaqlarından boş yer qalmaz. Bənizlərinin gözəlliyi səni əhatə edər. Uzun ipək kimi saçlarıyla bütün vücudunu örtərlər. Saçlarının əsrarəngiz qoxusu burnunu doldurar. Onların səni beləcə öpüb oxşamalarını və nazlı bədənləri ilə qucaqlamalarını bir anlıq təsəvvür et! Sənə olan dərin sevgiləri və uzun sürən həsrətləri səbəbindən sənə sarılıb qucaqladıqları an böyük xoşbəxtlik hiss edərlər. Səni buraxmaq, səndən aralanmaq istəməz və sənənin xoş və nəfis qoxundan səadətə qərq olurlar.

ALLAHIN VƏDİ HAQDIR

Həyəcan və səadət könlündə özünə yer edib nəşənin ləzzəti bütün bədəninə yayılanda Allahın dünyada sənə olan vədini xatırlayarsan. Bu zaman sənə verdiyi sözü gerçəkləşdirən və vədini yerinə yetirən Allaha yüksək səslə həmd edərsən.

Sonra dünyada ikən yaxşı işlər görərək, xeyir əməllər etməyə çalışaraq bütün bunları Allahdan istədiyini xatırlayarsan. Budur... Artıq sən gözəl zövcələrini öpüb-qoxulayarkən dünyada ikən etdiyən saleh əməllərinin mükafatı ilə üz-üzəsən: **"Qoy çalışanlar bunun üçün çalışsınlar!"** (*Saffat surəsi 61-ci ayə*)

Yəni, dünyada belə bir ədəbi səadət uğrunda çalışsınlar. Sonra onlar sənə, sən də onlara təriflər yağdırarsan. Daha sonra isə zövcələrin hamısı gözəl xasiyyətləri ilə həyatını şənəndirəcəyini yüksək səslə belə dilə gətirərlər: "Biz xoşbəxt olanlarıq, heç bir zaman hirsəlmərik. Biz qərarlaşmışlarıq, heç bir zaman köçmərik. Biz əbədi yaşayanlarıq, heç bir zaman ölmərik. Biz nemətlər içində böyüyenlərik, heç bir zaman sıxıntı çəkmərik. Müjdələr sənə, sən bizim, biz də sənənin!" Onlarla birlikdə addımlamağa davam edərsən. Sən hurilərdən və həmişəcavan xidmətçilərdən meydana gələn toplumun arasında yeriyərkən nə qədər də gözəl bir mənzərə yaranar! Nəhayət, otaqlarına yaxınlaşarsan. Yaqut və zümrüdlə bəzənmiş, içi oyulmuş bir mirvaridən əmələ gələn bir çadır görərsən. İçinə doğru boylanarsan. Yataq yerinin, xalçalarının, yastıqlarının gözəlliyinə diqqət edərsən. Binaların mirvari və yaqutdan ibarət olan böyük daşlardan tikilmişdir. Sonra astarları ipək və atlasdan olan döşəklər

sərilmiş taxtına yetişərsən. Çarşablarının üzərindən nur topası yüksəlməkdə, yaşıl tüklərinin gözəlliyi göz qamaşdırmaqdadır. Bura xüsusi məclislərin keçirildiyi yerlərdir. Bütün bunlara baxdıqca gözlərin çəşar. Taxtında zövcələrin üçün hazırlanmış özəl yeri seyr edərsən. Orada bir zövcən yuxarıdakı taxtına baxıb durmaqdadır.

HƏR BİRİ KİÇİK CƏNNƏT: HURİLƏR

Qapılarının, pərdələrinin, qübbə və salonunun gözəlliyini bir düşün! Gözəl yataqlarıyla, taxtlarıyla, sütunlarıyla, yüksəkliylə, xalılıyla bütün otaqlarını bir göz önünə gətir! Yatağına yaxınlaşarkən zövcən də sənənlə birgə gələr və əvvəl o, sonra sən taxta çıxarsınız. Qarşı-qarşıya oturarsınız. Bu şəkildəki mənzərəniz nə gözəldir!

O, üzünün hüsnü-camalı və vücudunun nazlılığı ilə qiymətli geyimləri və zinətləri içərisində - qolundakı bilərzikləri, barmaqlarındakı üzükləri, ayağındakı xalxalları, belindəki kəməri, mirvari və cövhərlə bəzənmiş ətkləri, boynundakı gərdanlıqları, başındakı inci və yaqutdan işlənmiş tacı, tacının altından və çiyindən ayaqlarına qədər səpilmiş saçı ilə sənə qarşısında oturur.

Sən onun ayna kimi parlaq boynunda öz üzünü, o da sənənin boynunda öz üzünü görə bilir. Cənnət xidmətçiləri çadırının ətrafında sənənin və zövcənin xidmətində durmaqdadırlar. Otağın kənarlarından ağac budaqları meyvələri ilə sallanmaqda, sarayının ətrafında çaylar müntəzəm olaraq axmaqda, bulaqlardan qollar otağın üzərinə uzanaraq sənə şərəb, bal, süd kimi ləzzətli içkilərlə uzatmaqdadır. Sən də ipək və atlasdan hazırlanmış paltarlar

geyinmiş, vücuduna qızıl və mirvaridən bilərziklər taxmışan. Başındakı inci və yaqutdan ibarət olan tacın çöhrəni nur ilə parıldatmaqdadır. Cənnətin sənə aid olan hissəsi – bütün sarayların sənənin bədəninin parlaqlığına və üzünün nuruna boyanmışdır.

CƏNNƏT ÇAYLARI

Saraylarının şəffaflığı sənə içəridə ikən belə çölü seyr etmək imkanı verir. Bütün zövcələrini və xidmətçilərini, sarayının bütün binalarını görə bilərsən. Ağaclarının meyvələri üzərinə qədər əyilməkdə, şərab və süd çayları yanından axıb keçməkdədir. Sən zövcələrinlə birlikdə divanlarında oturmaqdasan. Qapılarının qanadlarını açmış, üzərinə isə otağının pərdəsini çəkmisən. Xidmətçilərin və Cənnət oğlanları çadırının ətrafını əhatə etmişlər. Sən onların Rəbbinə olan təsbih səslərini eşitməkdəsən. Ürəyindən keçən hər şeydən o an xəbərdar olar və canının çəkdiyi, arzu etdiyini hər cür nemətləri gətirib sənə təqdim etməkdədirlər.

Sən və zövcən ən mükəmməl şərtlərdə və əksiksiz nemətlər içərisindəsiniz. Onun hüsnü-camalının gözəlliyinə baxdıqca heyrətə düşüb gözlərinə inana bilmirsən. Zövcənin füsunkarlığından qəlbin coşar və hər baxdıqca onu daha çox seversən. Sən öz taxtında oturarkən o da sənə yaxın oturur, birlikdə Cənnət nemətlərindən dadar, ləzzətli içkilərə biribirinizi qonaq edərsiniz. Bir anlıq gözünün önünə əlində yaqut və mirvaridən ibarət olan qədəh tutub səni Cənnət şərabına qonaq edən o gözəl zövcəni gətir!

Mirvari kimi ağ dişləri göstərərək gülümsəyib sənə qədəhi uzadır. Barmaqlarının, üzünün və gərdanının nuru, Cənnətin nuru və qarşısında duran sənin üzünün nuru biri-birinə qarışaraq qədəhdə əks olunur. Hurinin barmaqları arasında tutduğu qədəhdə şərabın parlaqlığı, üz və bədəninin parlaqlığı, dişlərinin parlaqlığı cəmlənmiş haldadır.

Hələ sən öz gözləliyini təsəvvür et! Cənnətdə yaradılışı tamamlanaraq bir dəliqanlı halına gəlmiş, parlaq üzlü, güclü bədən quruluşlu, gözəl geyimli, şık duruşlu bu gənci, yəni özünü nə zənn edərsən?

Uşaq kimi məsum üzlü, suyuşirin, xoş sözlü və mükəmməl bir yaradılışdasan. Zövcənin isə üz gözəlliyi qənirsizdir. Sinəsi ağappaq, bədəni çox zərifdir. Nazla bəslənib böyüdülməsi ona əvəzolunmaz bir lətafət və nəzakət qazandırmışdır.

NUR ÜSTÜNƏ NUR

Zövcənin qarşısında oturur və xoşbəxtcəsinə gülümsəyirsən. Əlindəki qədəhin üzərində sənin nurun, qədəhin içindəki içəcəyin nuru, hurinin üzünün, gərdanının, gülüşünün nuru və Cənnətin nuru biri-birinə qarışib. Qədəhi bütün bu nur və işıqlarla bir təsəvvür et! Əllərində par-par parıldayır. Zövcən qədəhi sənə doğru uzadır. Bu nə gözəl bir hərəkət, nə cazibəli əldir...

Sonra o güvən, ləzzət və sevinc ölkəsində ardı-ardına səni şərab qədəhlərinə qonaq edir. Sən də qədəhləri onun əllərindən alır, dodaqlarına qoyur və qurtum-qurtum içinə çəkirsən. Nəşəsi ta qəlbinə qədər sirayət edir. Ləzzəti və

həzzi bütün orqanlarına yayılır. Bundan daha əvvəl heç dadmadığın ləzzət hiss edirsən. Cənnət gəncləri ətrafında sənə xidmət üçün ayaqüstə dayanıblar.

Bir anlıq bunu ağına gətir! Hurinin əlindəki qədəhi alıb içirsən, yenidən ona geri verirsən, o da gülərək və gözəl əlləri ilə bunu səndən alır. Bu gözəl bir gülüşdür! Beləcə qədəh əllərinizdə dolaşib durar. İçkinin nuru yanaqlarına sirayət edər. İkiniz də yüksək səslə Allahınıza həmd və təsbih edərsiniz. Xidmətçilər də sizə qoşularaq təsbih və təhlil (Lə iləhə illəllah) səslərini yüksəldərlər. O saray və otaqlarda nəğmələrlə yüksələn o səs nə gözəldir! Siz belə ləzzət və sevinc içərisində ikən yüz illər keçmiş və siz qəlblərinizin nemətlərlə məşqul olmasından bu illərin fərqi belə olmamısınız.

ZİYARƏTÇİ MƏLƏKLƏR

Birdən dəstə-dəstə mələklər ziyarətinə gəlirlər. Rəbbindən sənə qiymətli və lətif əşyalar gətirərlər. Rəbbinin bu elçiləri sarayında olan xidmətçilərdən sənənin yanına girmək və Allahın göndərdiklərini sənə vermək üçün izn istəyərlər. O zaman növbətçilərin belə deyərlər:

"Allahın dostu zövcələri ilə birlikdə istirahətdədir. Biz ona olan hörmət və təzimimizdən narahat olmasını istəmirik." Böyük və Uca olan Allah bu gerçəyə bu ayə ilə işarə edir: **"Həqiqətən də, Cənnət əhli həmin gün nemətlər içində kef çəkəcəkdir."** (Yasin surəsi 55-ci ayə) Əksər müfəssirlər bu ayəni yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi açıqlayırlar. Bu nə böyük nemət, nə gözəl bir səltənətdir ki, Rəbbinin mələkləri belə yanına gəlmək üçün izn istəyərlər!

Cənnətdə öz dostlarının şənini ucaldan Rəbbin bu səltənətə işarə edərək belə buyurur: **"Cənnətdə hara baxsan nemət və əzəmətli səltənət nişanəsi görərsən."** (*İnsan surəsi 20-ci ayə*) Bu ayənin təfsiri belə açıqlanır: Bu səltənət mələklərin Cənnət əhlindən icazə alacaqlarına işarədir. Qapıda Allahın göndərdiyi elçi belə səslənir: "Ey Allahın dostu, icazən olmadan yanına girilə bilməz. Ey Allahın dostu, sən Allahın rızasını qazanmısan, səltənət, arzu və xəyallarının zirvəsinə çatmısan."

DOQQUZUNCU HİSSƏ

RƏBBİNDƏN HƏDİYYƏ MÜJDƏSİ

Xidmətçilərinin səni narahat etməyəcəklərini söylədikləri zaman mələklərin belə dediklərini təxəyyül et: "Biz ona Allah tərəfindən göndərilən elçilərlik. Rəbbindən bir çox hədiyyə və sovqatlarla gəlmişik." O zaman xidmətçilərin mələklərin yanına girmələri üçün səndən izn istəyərlər. Xidmətçilərinin o andakı vəziyyətlərini bir düşün. Qapını döymək üçün əllərini qırmızı qızılı taxtlar üzərində mirvari ilə bəzənilmiş yaqutdan ibarət olan halqaya uzadarlar. Yaqut halqalar inci və zümrüddən olan qapıya dəyərkən eşidə bildiyin ən gözəl səsdən daha gözəl bir səs çıxarar. Bu səsi eşidənlərin qulaqları həzz, könülləri nəşə ilə dolar. Bu səsi eşidən ağacların meyvələri biri-birinin üzərinə əyilər. Bu üzdən ətrafa xoş və nəfis bir ətir yayılar. Sən üzünün gözəl camalı və nurunun parlaqlığıyla otağından çölə çıxarsan. Xidmətçilərin sənə doğru qaçaraq gələrlər. Hörmət hissindən və nurunun gözlərini qamaşdırmasından dolayı gözlərini qaldırıb sənə baxa bilməzlər. Belə deyərlər: "Ey Allahın dostu, Allahın sənə göndərdiyi elçilər qapının ağzında gözləyirlər. Yanlarında Rəbbindən gətirdikləri qiymətli hədiyyələr vardır." Sən onlara belə cavab verərsən: "Rəbbimin elçilərinə izn verin!" Sən icazə verər-verməz qapıçılar sarayının qapısını açarlar. Mələklər içəri daxil olurlar.

Sən öz taxtında oturarsan. Cənnət xidmətçiləri önündə əmrə müntəzir dayanarlar. Allahın mələkləri gözəl surətləri ilə əllərində hədiyyələrlə sənə doğru gələrlər. Dəyişik

qapılardan olduğun yerə gələrlər ki, Rəbbinin sənə verdiyi "hər qapıdan bir salam" sözü gerçəkləşsin. Hər qapıdan girərkən gözəl nəğmələri ilə "Əssələmu aleykum!" deyərək sənə salam verərlər. Sonra da bunu əlavə edərlər: "Ey Allahın dostu, Rəbbin sənə salam söyləyir. Sənə bu hədiyyələri və sovqatları göndərdi."

GÖZLƏNİLMƏYƏN YENİ XOŞBƏXTLİKLƏR

Rəbbinin sənə olan ərnağan və lütfələri qarşısında qəlbənin sevincini bir düşün! Mələklər yanından ayrıldıqdan sonra Allahın sənə bir neməti olan zövcənə baxarsan. Gözlərin sevincdən böyümüş, nəşən qat-qat artmışdır. Sən onunla birlikdə son dərəcə sevinc və xoşbəxtliklər içində ikən Allahın sənə üçün yaratdığı bir başqa zövcəndən ən gözəl bir nəğmə və ən şirin bir ifadə ilə belə bir səsləniş gələr: "Ey Allahın dostu, bizim səndən nəsibimiz yoxdurmu? Bizə də baxmaq zamanın gəlmədimi?"

Qulaqların onun gözəl sözlərilə dolar-dolmaz, gözəl nəğməsinə qarşı içində doğan eşq və sevgidən haradasa qəlbənin yerindən uçar. O an cavab verərsən: "Allah xeyrini versin, sən kimsən?" O, cavab verər:

Mən Allahın haqqında belə buyurduqlarındanam: **"Etdikləri əməllərin mükafatı kimi onlar üçün gözlərinə sevinc gətirəcək nələr saxlandığını heç kəs bilmir."** (*Səcdə surəsi 17-ci ayə*)

Taxtından sürətlə enib otağın ortasına gəlişini bir təsəvvür et! Sonra əmrinə verilən Cənnət xidmətçilərinlə birlikdə irəliləyərəsən. Zövcənin də xidmətçiləri səni qarşılayar və qırmızı yaqutdan düzəldilmiş bir otağa

ötürərlər. Sən sarayının qapısına yaxınlaşdıqda xidmətçilər sənin üçün qapıları açarlar. Böyük xoşbəxtlik və sevinclə içəri daxil olarsan. Sarayın qapısını, pərdələrin gözəlliyini və xidmətçilərin hüsnü-camalını bir düşün!

Sonra zövcənin səni çağırdığı sarayının qapısından içəri girərkən gözlərin yaşıl zümrüddən olan divarların gözəlliyinə, bağçasının göz qamaşdırıcılığına, döşəməsinin parlaqlığına ilişib qalar. Zövcənin içərisində olduğu otağa baxarsan. Sənin və hurinin üzünün nurundan onsuz da nurani olan otaq bir az daha aydınlanıb işıqlanar. O səni ipək, atlas və məxmər döşəklər üzərindən seyr edər. Sonra taxtından enər. Sənə olan şiddətli həsrət onu üzmüş, eşq onu narahat etmişdir.

"Xoş gəldin!" deyərək sevgi dolu ifadələrlə səni qarşılayar. Sonra qucaqlamaq üçün sənə yaxınlaşar. Belə ki, Ənəs bin Malik (r.a) Peyğəmbərdən ﷺ hurilərin Allahın dostunu qarşılayıb onunla əl-ələ görüşəcəyini nəql etmişdir (Tabarani, əl-Mucəm əl-Əvsat). O dərəcədə gözəl və ipək kimi yumşaq əlləri bir anlıq ovcunda təsəvvür et! Sən onun üzünün, vücudunun nazlılığından, saç tellərinin parlaqlığından duyduğun heyrət və heyranlıqdan özündən keçmiş kimisən. Sonra əlindən tutaraq sənin qurulmuş taxtına gəlirsiniz. Birlikdə taxta çıxırsınız. Üzərinizə möhtəşəm gərdək pərdəsi gərilir. Zövcəni qucaqlayırsan və bu halda üzərinizdən uzun zamanlar keçir. Sonra xidmətçi Cənnət oğlanları surahi və qədəhlərlə hüzurunuza gəlib səf halında gözləyərlər. İstədiyiniz an sizə içəcəklər təqdim edərlər.

"QATIMIZDA DAHA ÇOXU VARDIR!"

Siz bu şəkildə sevincli və nəşəli ikən birdən başqa bir saraydan başqa bir huri sənə səslənər: "Ey Allahın dostu, bizim səndən nəsibimiz yoxdurmu? Bizim üçün darıxmaq zamanı gəlmədimi?" Sən onun səslənişinə sualla cavab verərsən: "Allah sənə xeyir versin, bəs sən kimsən?" Sənə belə cavab verər: Mən Əziz və Cəlal olan Allahın haqqında belə buyurduğuyam: **"Orada onlar üçün istədikləri hər şey hazırlanmışdır. Üstəlik dərgahımızda bundan da artığı vardır."** (Qaf surəsi 35-ci ayə)

Bundan sonra sən onun yanına gedərsən. Beləcə, saraylarındakı ölməz və itaətkar xidmətçilər arasında zövcələrini tək-tək ziyarət edərək sonsuz bir nemət və mükəmməl bir sevinclə dolaşarsan. Hər cür sıxıntı artıq çoxdan səndən uzaqlaşdırılmışdır. Bütün əksikliklər üzərindən götürülmüşdür. Hər cür kirdən paklanmışsan. Orada ayrılıq nədir bilməzsən. Çünki Uca Allah qəlbinə yönələrək üzüntülərə belə buyurmuşdur: "Buradan yox olun və əbədi olaraq geri dönməyin!" Sevincə isə əmr edərək belə buyurmuşdur: "Burada yerləş və əbədi olaraq tərki etmə!" Xəstəliklərə belə buyurmuşdur: "Bədəndən uzaqlaşın və əbədi olaraq ona geri gəlməyin!" Sağlamlığa isə belə buyurmuşdur: "Bədənə yerləş, heç bir zaman uzaqlaşma!"

ÖLDÜRÜLƏN ÖLÜM

Sənin gözlərin önündə bir qoç şəklinə gətirilən ölümü boğazlayarlar. Sən artıq ölümdən əmin olarsan və ondan heç bir zaman qorxmazsan. Sənə Rəbbinin yaxınlığı və Cənnəti ehsan edilmişdir. Rəbbin səndən razı olduqdan sonra bir

daha əbədi olaraq Onun qəzəbindən qorxmazsan. Nemətlər içərisində üzərsən, lakin bir daha heç vaxt əzabın gələcəyindən qorxmazsan. Çünki sən dəqiq olaraq bilirsən ki, Əziz və Cəlal olan Allah səni sevir, səndən razıdır və içində qərq olduğun nemətlərdən məmnundur. Allahın səadət yurdu nə müəzzəmdir! Allahın yaxınlıq və himayəsi nə böyükdür!

Ərş səni kölgələndirməkdədir. Mələklər ölümlə sona ərməyən sonsuz bir həyatda, tükənəcək deyə qorxmadığın nemətlər içərisində Rəbbindən sənə daima lütf və ehsanlar gətirərlər. Rəbbinin əzabından əminsən. Səndən razı olduğuna qəti əminsən. Əfvinin səriniyini ta qəlbinin dərinliyində hiss edirsən. Bu hisslər nə qədər gözəldir! Təsəvvür edə bilirsən?!

TUBA KÖLGƏSİNDƏ SÖHBƏT

Allahın digər bütün dostları ilə birlikdə zamanın müsibətlərindən və çağların xoşagəlməz hadisələrindən əmin olaraq Tuba ağacının kölgəsində söhbətlər edərək əbədi olaraq orada qərar tutacağını bilirsən. Siz Tuba ağacının kölgəsində söhbət edərkən Allah mələklərindən birinə sizə verdiyi sözü yerinə yetirmək istədiyini və sizi böyük sevincə qərq etməyi arzuladığını elan etməsini əmr edir. Sizləri Özünə yaxınlaşdırmaq, "Xoş gəldiniz!" diləklərini birbaşa sizə çatdırmaq, mübarək camalını sizə göstərmək, beləliklə də, sizin ən üstün bir məqama çatmağınızı, sevincin son həddinə varmağınızı və səadətin zirvəsinə qovuşmağınızı istədiyini fərman edir.

RƏBBİNDƏN GƏLƏN DƏVƏT

O anda birdən-birə belə elan edən mələyin səsinə eşidərsən: "Ey Cənnət xalqı, Allahın sizə verdiyi bir söz var ki, hələlik yerinə yetirilməmişdir!" Cənnətliklər onlara ehsan edilənlərin çox artıq böyük olduğunu bildirərək cavab verərlər. Cənnətə salındıqlarını, əzabdan əmin olduqlarını, artıq onlara verilən lütf və ehsandan daha artıq bir şeyin olmadığını söyləyərlər. Sən də onlarla birlikdə belə deyərsən: "Üzümüzə rəhmətlə baxmadımı? Bizi Cəhənnəmdən qurtarmadımı? Bizi Cənnətə salmadımı?" Bundan sonra mələklər onlara belə səslənər: "Allah sizdən Onu ziyarət etməyinizi istəyir. Onu ziyarət edin!" Onlar bu vəziyyətdə ikən, yəni sevinc və fərəhdən qəlbləri ruhları ilə birlikdə bədənlərindən uçmuş kimi ikən bir də baxarlar ki, mələklər yaqutdan yaradılmış, sonra da ruh üfürülmüş cins atlarla birlikdə onlara doğru gəlirlər. Atların üzləri parlaqlıq və gözəllik baxımından çırağ kimidir. Bütün pisləklərdən təmizdirlər. Qanadlıdırlar. Yəhərləri Cənnətin qırmızı ipəkləri və bəmbəyaz tiftiyindəndir. Üzərində qırmızı və ağ olan iki xətt vardır. Biçim olaraq dünyadakı ən gözəl cins atları xatırlatsa da insanlar onlar kimi gözəlini görməyiblər.

UÇAN ATLAR

Hərəkət etməyə başlayarkən öz parlaqlığı ilə Cənnətin yaqutundan yaradılan o cins atların nə qədər gözəl olduğunu bir düşün! O atları, Cənnət qızılından yaradılan cilovlarını və onları gətirən mələklərin üzlərinin gözəlliyini təsəvvür etməyə çalış. Mələklər onların cilovlarından tutmuş sənənin də aralarında olduğun Allah dostlarına tərəf

gətirərlər. Onların yerləşləri son dərəcə gözəl və şuxdur. Bu cins atların heç bir təlimə ehtiyacı olmayıb çünki onlar əzəldən təlimli yaradılmışlar. Son dərəcə anlayışlı olub heç bir şeyə qarşı gəlmədən istənilən yönə istiqamətləndirilə bilərlər. Mələklərin bu atlarla birlikdə Cənnət əhlinə doğru irəliləyişlərini bir düşün!

Nəhayət, Cənnət əhlinə gəlib çatdıqda mələklər o atları çökdürərlər. O atların duruşu və oturuşunun gözəlliyini gözünün önünə gətir! Onlardan birinə minib Rəbbini ziyarət edənlər arasına qatılacağını heç təsəvvür edirsənmi? Atlar saleh insanların istirahət yeri olan Tuba ağacının altında zəfəran bağçaları içindəki müşk təpəciklərinə çatan kimi mələklər Allahın dostlarına dönərək gözəl nəğmələri ilə belə deyirlər: "Ey Rəhmanın dostları, Rəbbiniz olan Allah sizə salam deyir və Onun ziyarətinə gəlmənizi istəyir. Onu ziyarət edin ki, O sizə baxsın, siz də Onu seyr edəsiniz! O sizinlə, siz də Onunla danışasınız! O sizə cavab versin, siz də Ona cavab verəsiniz! Sizə olan fəzl və rəhmətini artırsın. O, geniş bir rəhmət və sonsuz lütf sahibidir!"

Sən və bütün Allah dostları bu sözləri eşidərkən Rəbbinə olan sevgi və həsrətdən o an qaçaraq öz atlarınıza minərsiniz.

Rəbbinə yaxın olmaq və həqiqi sevgini görmək üçün üzlərinin gözəlliyi, nuru və paklığının artdığını bir düşün. Sən də onların arasındasan. Sağ ayaqlarını yaqut, zümrüd və mirvarilərlə bəzədilmiş üzəngiyə atdıqları anı düşünə bilirsənmi? Ən gözəl Cənnət atlarının üzəngilərinə basılan Allah dostlarının ayaqlarının saçdığı nuru xəyal et! Ən gözəl Cənnət atlarının ən gözəl üzəngilərindəki o ayaqlar nə qədər gözəldir. Heç bir çətinlik çəkmədən digər ayağınızı da

üzəngiyə ataraq xalis ipək və məxmərlə örtülü yəhərlərin üzərində oturarsınız. İpəyin qırmızılığı arasından görünən mirvarinin bəyazlığı göz oxşayar. Sən və digər Allah dostları atlarınızın üzərində oturduqdan sonra atlar şaxə qalxar. Bu zaman atların ayaqları altından sovrulan müşk tozları onların üzərinə səpələnər. Sonra bütün atlar bir səf halında düzlənərlər. Heç bir əyrisi olmayan dümdüz bir səf olurlar. Biri digərinin önünə keçməz. Bu nə müəzzim bir sıralanma və nə möhtəşəm süvari dəstəsidir!

Dümdüz səf qurmuş atlar üzərindəki Cənnət əhlinin üzlərini bir nur əhatə edər. Onların başlarında inci və yaqutdan taclar vardır.

MİLYARDLARCA NURANİ SİMA

Bütün cənnətliklərin simalarının bir araya gəlmələrini nə zənn edərsən?! Milyardlarca nurani simanın bir anda əmələ gətirdiyi mənzərəni nə sanarsan?! Başlarındakı inci və yaqutdan olan tacları sayıb qurtarmaq mümkün deyildir. Üzlərində parlaq təbəssümlər və çöhrələrində sevincli gülümsəmələr parıldamaqdadır. Cins atlardan ibarət olan dəstələrinin intizamla yola düzülmələri ilə Allah dostlarının başlarındakı parlaq taclarının düz xətt kimi ard-ardına düzülməsini bir anlıq gözüünün önünə gətir və onların cərgəsində olmaq həsrətini yaşa!

Əgər dərinədən düşünsən anlayarsan ki, sənə də onlar kimi olmaq yaraşır. Çünki Rəbbinin o dostlarına dünyada verdiyi sözü mütləq bir şəkildə yerinə yetirəcəyinə əminsən. Möminlərin qurduğu səf hazır olan kimi: "Rəbbimizə gedək!" deyərək atlarını sürətlə çapmağa başlayırlar.

Yaqutdan dırnaqları olan, biri-birinin ardı ilə səflərini pozmadan yol alan o cins atları bir düşün! Bellərində Allah dostlarının vücudları xəlifcə titrəyər. İrəlilədikcə çiyinləri eyni səviyyədə, qaçarkən atlarının ayaqları və üzəngiləri sanki düz bir xətt boyunca uzanıb gedər. Ayaqlarının küləyindən zəfəran otları dalğalanar. Cənnət ağaclarına yaxınlaşdıqda ağaclar onlara öz meyvələrindən atarlar. Onlar seyr etməkdə ikən atılan meyvələr gəlib əllərinə düşərlər. Əllərindəki o meyvələr nə qədər də gözəldir! Ağaclar yana əyilərək onlara yol açarlar. Çünki Rəbbləri o ağaclara səfləri bölməmələrini, düzgünlüklərini pozmamalarını və Allah dostu ilə mömin qardaşının arasına girməmələrini ilham etmişdir. Cənnətliklər dünyada Allah üçün bir-birlərini sevdikləri üçün Cənnətdə də dostdurlar.

ONUNCU HİSSƏ

YOL VERƏN CƏNNƏT AĞAQLARI

Düşün bir anlıq! Rəbbinin lütfüylə dostunla birlikdə irəliləyirsən. Cənnətin ağaclarına yaxınlaşırsınız. Ağaclar meyvələrini silkələyir, qopan meyvələr sizin və digər Allah dostlarının əllərinə düşürlər. Sonra köklərilə birlikdə sizin yolunuzdan çəkilir və siz rahatca yolunuza davam edirsiniz. Səfdə olan bütün Allah dostlarının könülləri yalnız gerçək sevgililərinin camalını seyr etməyin həsrətindədir. Sevinclə irəliləyərlər. Bir-birilərinə dönüb baxar, söhbətləşər, gülüşər, zarafatlaşar və Cənnəti vəd edib və bu vədini yerinə yetirdiyi üçün Rəbblərinə həmd edərlər. Beləcə, yollarına davam edərkən bir də baxarlar ki, Allahın Ərşinə yaxınlaşmışlar. Ən gözəl nur və pərdələrini görərlər. Bu andan sonra daha şiddətli sevgi və coşqu ilə atlarını çaparlar.

Hələ bir düşün! Cins atları düzülüşlərini pozmadan par-par parıldayan üzləri ilə uçarlar. Mələklər onları əhatəyə almış Rəbblərinin hüzuruna doğru istiqamətləndirərlər. Nəhayət, Allahın Ərşinin dibinə qədər gələrlər. O məkanın genişliyini, nurunun gözəlliyini, parlaqlıq və çəkciliyini təsəvvür et! Müşk təpələri üzərində sıra-sıra yastıqlar düzülmüş və xalılar sərilmişdir. Onlardan hər biri özünə hazırlanmış yeri tanıyar. Taxtlar Allahın seçilmiş və sevgili qulları üçündür. Özləri üçün hazırlanmış minbərlərə, divanlara, xalılara yaxınlaşıb yaraşlıq ayaqlarını üzəngidən endirərkən Cənnət əhlinin halını bir düşün! Nəhayət, hərəsi öz yerinə yerləşərlər. İnci və yaqutdan hazırlanmış yerlərdə oturan Allah dostlarının nə qədər rahat olduqlarını təsəvvür

et! Bu nə müəzzəm bir məqam və nə möhtəşəm bir quruluşdur!

Hər kəs öz məqamında rahatca oturaraq gerçək sevgililərinin sözə başlamasını həsrətlə gözləyərlər. Onlara mənəvi dərəcələrinə görə yerləşdirəcəyinə söz verən Rəbblərinə yaxınlıqda oturan cənnətliklərin nə hiss etdiklərini bir anlıq xəyal et!

ALLAHA ƏN YAXIN OLANLAR

Möminlərin Cənnətdə Allaha olan yaxınlıqları mənəvi mərtəbələrinə görədir. Allahı ən çox sevənlər Ona ən yaxın oturanlardır. Çünki onlar dünyada ikən ən çox Allaha sevgi və məhəbbət bəsləyənlərdir. Allahın ərşinə ən yaxın oturanlar insanlara qarşı Onun hökmlərini tənzimləyənlər və dəlillərlə dinini qoruyanlardır. Peyğəmbərlər və Siddiqlər də məqamlarına görə Əziz və Rəhim olan Allaha yaxın olurlar. Ziyarətinə gedilən Zat nə böyük, nə uca və nə uludur!

Gözəl izzət və ikramları, üzlərinin hüsnü-camalı və parlaqlığı və ərşin saldıdığı nur və pərdələrinin parıltısı ilə birgə Cənnətliklərin cəm olduğu o məclisi bir düşün! Sağlam bir ağılla o məclislərini, oturacaq və minbərlərinin parlaqlığını və Rəbblərinin camalını müşahidə etmək zövqünü təsəvvür et! Sənin də bunlara qarşı duyduğun həsrət və arzudan ruhun uçsa belə bu, sənə çox görülməz. Bu, Allahı tanıyan və Onun camalını seyr etmək həsrətində olan hər insanın ən böyük arzusu olduğuna görə sən də bir anlıq bütün bu gözəllikləri yaşayırmış kimi düşünməyə çalış. Bəlkə bu vasitəylə nəfsin səni bunlardan məhrum

qoyan hər şeydən və Rəbbinə mənəvi yaxınlaşmağına əngəl olan bütün pis əməllərdən əl çəkər...

MƏCLİS TAMAMLANINCA

Məclisləri tamam olub hər bir kəs rahatca öz yerini tutandan sonra Cənnət əhli üçün süfrələr sərilər. Əziz və Cəlal olan Allah ziyarətçilərinə yemək və meyvə təqdim edər. Allahın ziyarətçiləri və sevgili qulları üçün süfrələr qurular. Rəhmanın ziyarətçilərinə qulluq etmək üçün mələklər səfərbər olurlar. İçərisi xəyal belə etmədikləri cürbəcür yeməklər və çeşid-çeşid meyvələrlə dolu olan qızıl sinilər qonaqların önünə qoyular. Rəbblərinin onlara olan izzətindən məmnun və sevincli halda əllərini o nemətlərə uzadarlar. Heç şübhəsiz, ziyarət edilən hər kəsin öz ziyarətçisini şərəfləndirməsi onun haqqıdır.

O, Kərim, Vahid, Cavad, Məcid və Əzim olan Allahın ziyafəti necə olar?! Düşün bir anlıq! Rəbblərinin bu möhtəşəm ziyafətindən məmnun olan Cənnət əhli böyük bir fərəhlə yeməklərini yeyərlər. Nəhayət, yeyib qurtaranda Uca Allah mələklərə: "Onlara içəcək təqdim edin!" deyə əmr edər. Artıq Cənnət xidmətçiləri deyil, birbaşa mələklər içi şərab, bal, su və süd ilə dolu olan incidən hazırlanmış qədəhlərlə qonaqların yanlarına gələrlər. Rəhmanın mələklərinin əlindəki o qədəhlərin gözəlliyini bir düşün! Allahın dostları onlardan alıb içərlər. İçəcəklərin gözəlliyi ziyarətçilərin simalarında əks olunur.

"DOSTLARIMI GEYİNDİRİN!"

Mələklər Allahın əmr etdiyi içkiləri ziyarətçilərə təqdim edəndən sonra Rəbbləri belə buyurar: "Dostlarımı geyindirin!" O anda mələkləri bir gözünün önünə gətir! Cənnətdə ona oxşarları heç bir zaman geyilməmiş çox qiymətli libaslar gətirərlər. Cənnət əhlinin hüzurunda dayanaraq o libasları Allahın rizasına layiq bir şəkildə onlara geyindirərlər.

Onları bir anlıq təsəvvür et! Libasları başlarından ayaqlarınadək əyinlərinə biçilmiş kimi üzərilərinə oturar. Gözəllikdən üzləri şəfəq saçar. Daha sonra isə Rəhmlı və Mərhəmətli Allah: "Onlara gözəl ətirlər vurun!" deyə əmr edər.

SƏPİLƏN XOŞ ƏTİRLƏR

Bu zaman Cənnət əhlinin başı üzərinə müşk və daha əvvəl heç tanımadıqları Cənnət qoxularını səpmək üçün bir bulud gələr.

Düşün bir az! Əmrə hazır olan, nur saçan bulud ziyarətçilərin üzərlərinə xoş ətirlər yağdırar. Gözəl ətirlər yağış kimi onların üstünə yağıb üz və libaslarını nəfis qoxuya qərq edər.

Onlar yeyib-içdikdən, mələklərin gətirdiyi qiymətli libaslarla bəzəndikdən, buluddan üstlərinə xoş ətirlər səpildikdən sonra gözləri heyrətdən açılar və Allahın rəhmət və kərəminə heyran olarlar. Özünü də onların arasında təsəvvür et! Bu xoşbəxtliyi yaşamaq həsrətini hiss edə bilərsən?

ALLAHIN CƏMALINI SEYR ETMƏK

Ziyarətçilər onlar üçün qurulmuş ziyafətdən məmnun halda ikən birdən pərdələr qaldırılır və Rəbbləri camalıyla görünər. Sevincdən və heyrətdən qəlbləri dayanacaq hala gələr. Çünki O elə bir Qədim və Əzəli olandır ki, yaratdıqlarının heç biri Özünə bənzəməz. Gözlər Onun camalını seyr etməyin sərbəstliyini yaşayarkən anidən sevgililəri olan Allah onlara belə səslənər: "Salam, qullarım! Xoş gəldiniz!" Əzəmət və gözəlliyilə Allahın kəlamını eşidərkən nə dünyada, nə də axirətdə qovuşa bilmədikləri bir səadət və məstlik qəlblərinə dolar. Çünki heç bir tayı-bərabəri, bənzəri olmayan Rəbbin kəlamını eşidərlər.

Onları bir anlıq düşün! Hamısı başlarını aşağı əymiş, Allahın kəlamını nəinki qulaqları ilə, hətta qəlbləri ilə dinləməkdədirlər. Və bu dinləmədən aldıkları zövqdən üzləri nur saçmaqdadır. Allahın birbaşa sənə xitabən söylədiyi sözləri eşitmə sevincin bir yana dursun, dostlarına "Xoş gəldiniz!" dediyi an duyduğun sevincdən ruhun uçsa bu, sənə çox görülməz. Allah onları "Salam!" sözü ilə salamlayar. Onlar da Onun salamını: "Salam Sənsən! Salamət da Səndəndir! Cəlal və ikram da sadəcə Sənə məxsusdur!" deyərək alarlar.

"SALAM, EY DOSTLARIM!"

Uca Allah sözlərinə belə davam edər: "Xoş gəldiniz, ey qullarım, ziyarətçilərim, yaratdıqlarımın ən xeyirliyələri, Mənə verdikləri sözü yerinə yetirənlər, öyüdlərimə əməl edənlər, Məni görmədikləri halda haqqımı qoruyanlar, hər hallarında Mənə qarşı ürperti içində olanlar! Vücudlarınızda

sizlərdən razı olmamın əlaməti olaraq zəhmət və məşəqqət izlərini gördüm. Zamanınızda hökm edənlərin sizə qarşı etdiklərini müşahidə etdim. İnsanların əzab və cəfası sizə Mənim haqqımı yerinə yetirməyə mane olmadı. İstəyin, Məndən nə istəyirsiniz!" O anda onları bir görə bilsən...

Bu sözləri birbaşa tək sevgililəri olan Allahdan eşidirlər. Onlara dünyada ikən verdikləri sözü yerinə yetirdiklərini, Onun haqqını qoruduqlarını və davamlı olaraq Ondən qorxduqlarını xatırladı. Onlar da Rəbblərinin rızası üçün etdikləri yaxşılıqların boşa getmədiyini, qorxularının mükafatlandırıldığını və salamlarla qarşılandıklarını eşidərkən sevincdən sanki uçaq kimi olurlar. Elə dünyada da yalnız bu arzu və istəklə Ona qulluq etmişdilər. Ona itaətdə qüsür etmədikləri və Ondən qorxmaqdan bir an belə olsun vaz keçmədikləri üçün sevinc içindədirlər. Könüllərini dolduran bir sevincə, əzəmət və cəlalına and içərək Onun haqqını layiqincə yerinə yetirə bilmədiklərini bəyan edərlər. Bununla Allaha təzim və nemətlərinin çoxluğunu ifadə etmək istəyərlər. Çünki Allah onları Cənnətiylə mükafatlandırmışdır. Eyni zamanda, Özünün ziyarəti, yaxınlığı və kəlamlarını dinləməklə şərəfləndirmişdir.

SONSUZ MİNNƏTDARLIQ

Onlar belə deyərlər: "İzzət və cəlalına, əzəmət və uca məqamına and içirik ki, Sənin ucalığını haqqı ilə təqdir edə bilmədik. Haqqını tam olaraq yerinə yetirə bilmədik. Sənə səcdə etməyimizə izn ver." Bundan sonra Rəbbləri onlara buyurur ki: "Mən sizdən ibadət zəhmətini qaldırdım.

Vücutlarınızı rahatlığa qovuşdurdum. Zatən siz dünyada ikən uzun-uzadı ibadətlərinizlə vücudunuzu olduqca çox yormuşdunuz. Alınlarınızı Mənim üçün səcdəyə qovmuşdunuz. Bu andan isə siz mənim kərəm və rəhmətimə qovuşmusunuz. Elə isə diləyin Məndən diləyəcəyinizi!" Bir başqa hədisdə isə bu ifadələr yer almaqdadır: "Rəbblərinə baxarkən Onun üçün həməm səcdəyə qapanarlar. Bu zaman Allah Öz uca kəlamıyla belə səslənər: "Qaldırın başlarınızı! İndi əməl zamanı deyildir. İndi sevinc və camalımı seyr etmək zamanıdır." İndi sən öz ağlına onların öz Rəbblərini gördükləri və gerçək sevgililəri, könüllərinin sirdaşı, gözlərinin sevinci, qəlblərinin xoşluğu və ruhlarının hüzüru olan Allahın kəlamını eşitdikləri zaman üzlərinin nurunu, sevinc və coşqularını bir göz önünə gətir! Başlarını səcdədən qaldırır və heç bir tayı, bənzəri olmayan Aləmlərin Rəbbini gözləri ilə seyr edərlər. Bu hədsiz şərəf, ikram və dəyərin ən son nöqtəsinə, məmnuniyyətin və yüksəkliyin nəhayətinə qovuşarlar. Xəyalların belə əhatə edə bilmədiyi, zəhinlərin dərk edə bilmədiyi, düşüncənin yetərsiz qaldığı və anlayışın mümkünsüz olduğu Əziz və Cəlal olan Allahın camalını seyr etməyi sən nə zənn edərsən?

O, ağılların idrakından çəşib heyrətə düşdüyü Əzəli olandır. Heç bir ana bətni ona məkan olmamış, heç bir atanın belindən gəlməmişdir. O, bütün bunlardan münəzzəhdir. Dillər Onun sifətlərinə misallar gətirməkdən aciz qalar. O, zatiyla tək olub, başqa varlıqlara bənzəməkdən münəzzəhdir. Yaradılışlara tay olmaqdan cəlalı ilə ucadır. O, o qədər ucadır ki, Ona bərabər olan heç bir şey yoxdur. Ona ortaqlıq olacaq heç bir şərik tapılmaz. Yaradaraq

qarşısında aciz qaldığı və ya yaradılmasında çətinlik çəkdiyi heç bir şey yoxdur. Ən qəddar zalımlar belə Onun əzəmətinə tabe olub boyun əymişlər. Əvvəlkilər və sonrakılar Onun hökmünə təslim olmuşdurlar. Olmuşuyla, olacağıyla və olacaqsansa necə olacağıyla hər şeyə elmi nüfuz etmişdir, elmiylə bütün varlıqları əhatə etmişdir. Hamısının səsinə çox gözəl eşidər, iradəsi hamısına keçər. Hər şey Onun tərəfindən var olmaqdadır. Bütün mövcudatı yoxdan icad edər. Heç bir şey Onun istədiyi vaxtdan əvvəl var ola bilməz. Heç bir şey Onun iradəsinə qarşı gələ bilməz. Elə isə daha əvvəl adı belə anılacaq bir nəsnə deyilənsə, Vahid və Qahhar olan Allah tərəfindən var edilən şeylər Onun əmrinə qarşı necə çıxı bilər?

SARAYLARA DÖNÜŞ

Allah sevgili qullarını Özünü seyr etdirməklə sevindirib, yaxınlığı ilə şərəfləndirib, birbaşa Özü ilə danışmaq və mübarək sözlərini dinləməklə nemətləndirəndən sonra geri dönmələri üçün onlara izn verir. Onlar da dönüb inci və yaqutla bəzədilmiş atlarının yanına gəlirlər. Üzləri əvvəl olduğundan daha çox sevinclə nur saçır. İzzət və cəlal sahibi olan Allahu görən və Onun mübarək kəlamını eşidən üzləri nə zənn edərsən? Onların gözəllikləri və camalı qat-qat artar və parlaqlığa qərqr olurlar. Yollarına davam edərlər. Nəhayət, saraylarını görürlər. Cənnət xidmətçiləri onların gəlişini hiss edən kimi, hər biri öz sahibini qarşılamaq üçün sarayın qapısı ağzına qaçarlar. Sarayın qapısına çatanda hamısı onun ətrafına cəm olurlar və onu otağına qədər müşayiət edərlər. Saray və otağının

qapısına çatarkən gözətçilər böyük bir təzim və hörmətlə qapıları açarlar. Zövcələri onun qarşına çıxmaq üçün tələsərlər. Zövcəsi üzünün hüsnü-cəmalına baxaraq gözəllik, parlaqlıq və nurunun qat-qat artdığını görüb ona olan eşq və məhəbbətini daha da artırarlar. Sarayları, otaqları, qübbələri və zövcələri üzünün nur və camalı ilə parıldayar. Onlar atlarından enər və saraylarının salonlarına doğru irəliləyirlər. Bir müddət sonra dostlarının xoş və maraqlı məclisləri üçün darıxırlar. Həmin an miniklərinə minib biribirlərini ziyarətə gedərlər. Cənnət çaylarının sahilində görüşürlər. Orada müşk və kafur təpələri üzərində onlar üçün Cənnət xalıları döşənər. Dostlar sevinclə qarşı-qarşıya oturur və Cənnət içkiləri içərlər. Cənnət xidmətçiləri Cənnətin şərab, süd, səlsəbil çaylarından qədəhləri dolduraraq Allah dostları üçün içəcəklər hazırlayırlar. Xidmətçilər Cənnət əhlinə təqdim etmək üçün qədəhləri çaydan doldurarkən onlar ancaq Allahın bu nidasını duyarlar: Ey dostlarım! Dünyada bir çox zaman sizi susuzluqdan dodaqları çatlamış və boğazları qurumuş gördüm. İndi qarşılıqlı olaraq istədiyiniz qədər için və nemətlərinizin arasına dönün! **“Keçmiş günlərdə etdiyiniz əməllərə görə nuşanlıqla yeyin-için!”** (*Haqqə surəsi 24-cü ayə*)

İnsanların etdikləri yaxşı əməlləri təqdir edərək yada salan Rəbblərinin bu sözlərini eşitdikləri an qəlblərinin sevincini anlatmaq mümkün deyildir. Dünya əhlinin içki məclislərindən imtina etməyin əvəzinə Cənnətdə bu qədər nemətlərdən olan içəcəkləri nuş etməyə çağırılmaq necə də xoşdur! Yaradanın sözlərini eşitmə həyəcanı ilə parlayan

üzlərini bir görə bilsən... Həqiqətən o, nə böyük məclisdir!
O, nə müəzzəm bir topluluqdur!

Elə isə Rəbbinə müştəq olmağa, Onun tərəfindən sevlməyə səy göstər! Müvəffəqiyyət Allahın sayəsindədir və dönüş ancaq Onadır. Cənnət isə möminlərin girib qərar tutacağı yerdir. Cənnət müttəqilərin mükafatı və könlü qırıqların sevincidir.

Qüvvət və qüdrət ancaq Əziz və Cəlil olan Allahın yardımını ilədir!